

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็ก

และเยาวชน กรณีศึกษาภาคเหนือ

โดย

มาลี ลิทธิเกรียงไกร

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

สนับสนุนโดย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ดำเนินงานโดย มหาวิทยาลัยมหิดล

2551

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน กรณีศึกษาภาคเหนือ

ดร.มาลี สัทธีเกรียงไกร

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เกริ่นนำ

งานวิจัยฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยมิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา ปัญหา สาเหตุของพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างและบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยแบ่งการศึกษาเป็นสองส่วนคือ การศึกษาเชิงสำรวจและการศึกษาเป็นกรณีหมู่บ้านหรือชุมชนเพื่อให้เข้าใจเงื่อนไขหรือบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ อยู่ในการศึกษาส่วนที่สองคือ การศึกษาเฉพาะกรณี โดยใช้เวลาการศึกษา 3 เดือน ดังมีรายงานผลการศึกษาเป็น 9 หัวข้อ คือ 1. กล่าวถึงการคัดเลือกพื้นที่และวิธีการศึกษา เพื่อชี้ให้เห็นถึงสาเหตุการเลือกพื้นที่แต่ละแห่งรวมทั้งวิธีการเข้าหาชุมชน การเก็บข้อมูล หลังจากหัวข้อที่ 1 แล้ว จะเป็นผลการศึกษาโดยเริ่มต้นที่ 2. พื้นที่ศึกษา: บริบทที่แตกต่าง เป็นการนำเสนอลักษณะที่ตั้ง สภาพเศรษฐกิจสังคมเพื่อนำไปสู่การจำแนกวัยรุ่นในหัวข้อที่ 3. กล่าวถึงประเภทของวัยรุ่นตามบริบทการศึกษา หัวข้อถัดมาคือ 4. วัยรุ่น: วัฒนธรรมและการรวมตัว นำเสนอให้เห็นว่า วัยรุ่นแต่ละกลุ่มนั้นมีพื้นที่การรวมตัวกันที่ใด อย่างไร 5. วัยรุ่นกับความรุนแรง: ความหมายที่แตกต่างระหว่างวัยรุ่นกับผู้ใหญ่ หัวข้อนี้นำเสนอให้เห็นว่า ผู้ใหญ่กับวัยรุ่นให้ความหมายวัยรุ่นกับความแตกต่างกันอย่างไร และตามด้วยหัวข้อ 6. วัยรุ่นกับความรุนแรง: ชุมชนกับการจัดการ และ 7. วัยรุ่นกับวิถีชีวิตประจำวัน 8. โครงสร้างและวัฒนธรรม: บริบทความรุนแรง และท้ายสุดคือ 9. ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหา

1. การคัดเลือกพื้นที่และวิธีการศึกษา

เพื่อตอบโจทย์การศึกษาเรื่องนี้ว่า พื้นที่ปกติและพื้นที่เฝ้าระวังหรือบริบทของชุมชนที่แตกต่างกันมีต่อความรุนแรงของเยาวชนอย่างไร โดยนิยาม พื้นที่ปกติ และพื้นที่เฝ้าระวังนั้นมาจากการสำรวจของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2548 โดยกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนในสถานศึกษา พบว่าในเขตภาคเหนือ คือจังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมถูกจัดเป็นพื้นที่ปกติ ขณะที่จังหวัดแพร่จัดเป็นพื้นที่เฝ้าระวัง ด้วยเหตุนี้ การนำเกณฑ์ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มาเลือกพื้นที่สำหรับศึกษานี้อาจไม่ครอบคลุมโจทย์ดังกล่าวได้เนื่องจากขาด

ข้อมูลเชิงบริบท เช่นครอบครัว และชุมชน ดังนั้นการเลือกพื้นที่ในระดับอำเภอและชุมชนจึงนำข้อมูลหรือสถานการณ์พื้นที่เข้าร่วมพิจารณาด้วย โดยจังหวัดเชียงใหม่ เลือกพื้นที่ในระดับอำเภอเมือง เป็นตัวแทนพื้นที่ปกติ อำเภอสารภีเป็นตัวแทนพื้นที่เดือนภัย ในระดับชุมชน เช่นกรณีอำเภอเมือง เลือกพื้นที่ที่แตกต่างกัน 2 พื้นที่คือ กลุ่ม NDR เป็นกลุ่มวัยรุ่นที่รวมตัวกันในเมือง และกลุ่มวัยรุ่นชุมชนโป่ง เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ และเป็นชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา กรณีอำเภอสารภีนั้น เลือกศึกษาด้านขงกิ่งและมุง

ส่วนจังหวัดแพร่ เลือกศึกษาอำเภอลอง ซึ่งเป็นพื้นที่ปกติ โดยศึกษาชุมชนที่มีความแตกต่างกันสามลักษณะคือ ชุมชนในเขตเทศบาล คือ บ้านหนองหม้อ ชุมชนชนบท คือ บ้านนาหนอง และหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง คือหมู่บ้านตะนะ อีกเหตุผลหนึ่งที่เลือกศึกษาอำเภอลองเท่านั้นคือการเดินทางที่ค่อนข้างสะดวกและง่ายต่อการติดตามเยี่ยมพื้นที่

แต่ละพื้นที่มีนักวิจัยสนามประจำพื้นที่ละ 3 เดือน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึง เดือนตุลาคม โดยแบ่งระยะการเก็บข้อมูลเป็น 2 ระยะ คือระยะที่หนึ่ง การทำความคุ้นเคยกับพื้นที่หรือผู้ให้ข้อมูล โดยนักวิจัยหลักจะประสานกับพัฒนาการจังหวัดนำนักวิจัยสนามลงพื้นที่พร้อมทั้งแนะนำตัวและโครงการด้วย หลังจากนั้น นักวิจัยสนามใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและการสนทนอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อทำความคุ้นเคยและเก็บข้อมูลภาพรวมของชุมชน การศึกษาระยะนี้มีผลต่อการเก็บข้อมูลในระยะต่อไป เนื่องจากระยะเวลาภาคสนามค่อนข้างสั้น หากนักวิจัยสนามไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนได้ จะทำให้การเก็บข้อมูลในระดับลึกเริ่มต้นได้ช้าและอาจทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับการศึกษาในระยะต่อไป

การเก็บข้อมูลระดับลึกจะเริ่มต้นในสัปดาห์ที่สามหรือสี่ ในระยะนี้นักวิจัยสนามจะต้องคัดเลือกกรณีศึกษา 20 กรณี เพื่อเก็บข้อมูลในระดับลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ความรุนแรง การรวมกลุ่ม กิจกรรม และเครือข่ายของกลุ่มวัยรุ่น เป็นต้น เพื่อให้ข้อมูลเหล่านี้อธิบายเกี่ยวกับความรุนแรงของเยาวชน ในระยะท้ายของการเก็บข้อมูลสนาม ได้นำวิธีการสนทนากลุ่มมาใช้เพื่อสอบถามและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรง โดยนักวิจัยสนามจะต้องเก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเยาวชน และผู้ใหญ่กลุ่มละ 1 ครั้ง

นอกจากการเก็บข้อมูลดังกล่าวแล้ว นักวิจัยหลักยังมีการติดตามการเก็บข้อมูลของนักวิจัยสนามอย่างใกล้ชิด ด้วยการเยี่ยมพื้นที่ 2 สัปดาห์ต่อหนึ่งครั้ง หรือใช้วิธีการโทรศัพท์ติดตามเพื่อสอบถามถึงการใช้ชีวิต การเก็บข้อมูล และเพื่อให้สามารถติดตามแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในพื้นที่ให้แก่ักวิจัยสนามได้ทันท่วงที นักวิจัยหลักยังมีการจัดประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งเพื่อให้ักวิจัยสนามได้มาพบปะ แลกเปลี่ยนข้อมูล และประสบการณ์ร่วมกัน รวมทั้งการแนะนำการเก็บข้อมูลในระยะต่อไปด้วย

ในส่วนต่อไปนี้จะเสนอข้อมูลภาคสนาม โดยแบ่งเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

2. พื้นที่ศึกษา: บริบทที่แตกต่าง

ทั้ง 6 นั้นมีความแตกต่างด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของกลุ่ม ส่วนที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้จะอธิบายถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่แตกต่างกัน

1. บ้านหนองหม้อ อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ทางทิศเหนือของอำเภอคลอง สภาพพื้นที่ของชุมชนโดยทั่วไปเป็นที่ราบ ลักษณะบริเวณพื้นที่ไม่กว้างมากนัก พื้นที่ราบเหล่านี้ได้รับการจัดสรรให้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม คือ ทำนาปี ซึ่งสามารถอาศัยน้ำจากอ่างแม่กาง ที่ไหลตามคลองส่งน้ำชลประทานเข้าสู่พื้นที่นาของชาวบ้าน นอกจากการทำไร่ ทำนาแล้ว ชาวบ้านยังประกอบอาชีพปั้นหม้อเป็นอาชีพเสริม โดยนำดินจากบ้านป็นมาปั้นหม้อ ดังคำพูดติดปากที่ผู้อาวุโสในหมู่บ้านว่า “บ้านป็นจีดินปั้นหม้อ” ดังนั้น จึงสันนิษฐานได้ว่า ชื่อหมู่บ้านหนองหม้อมาจากการประกอบอาชีพเสริมของชาวบ้าน คือการปั้นหม้อขายนั่นเอง ปัจจุบันหม้อดินยังพอมิให้เห็นในบ้านเรือนของผู้ที่สะสมของเก่าโบราณไว้

เดิมอำเภอคลองเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดลำปาง เมื่อมีการจัดตั้งจังหวัดแพร่ จึงได้รวมอำเภอคลองให้มาเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดแพร่ จากการสังเกตการณ์ ชาวบ้านมีความเป็นอยู่เรียบง่าย ทำนา เก็บเห็ด หน่อไม้ ผักหวาน และลำสັตว์ป่า มากิน ที่เหลือจึงขาย นอกจากนี้ยังมีลำห้วยปากกาง และลำห้วยแม่ลาน เป็นแหล่งหาปลาและสัตว์น้ำนานาชนิด การตั้งบ้านเรือนจะกระจุกตัวอยู่ในชุมชนเมืองในเขตเทศบาล ซึ่งแต่ละหลังคาเรือนจะมีรั้วกันแสดงอาณาเขตอย่างชัดเจน บ้านเรือนจะเบาบางในเขต อบต. ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นที่ตั้งอาคารของผู้ประกอบการทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น อู่ซ่อมรถ ร้านอาหารคาราโอเกะ ปั้มน้ำมัน ฯลฯ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเขตเศรษฐกิจของชุมชน ลักษณะบ้านเรือนแบบดั้งเดิมจะเป็นบ้านไม้ หลังคามุงด้วยสังกะสี ซึ่งเหลืออยู่ไม่มากนักในชุมชน ส่วนบ้านเรือนสมัยใหม่จะเป็นบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ ชั้นล่างจะเป็นปูน พื้นปูกระเบื้อง ส่วนชั้นบนจะเป็นไม้ หลังคามุงด้วยกระเบื้อง ซึ่งสามารถพบเห็นได้โดยทั่วไปในชุมชน แต่ละหลังคาเรือนจะมีเครื่องอำนวยความสะดวกสมัยใหม่ ได้แก่ เครื่องซักผ้า โทรทัศน์ ตู้เย็น เครื่องเสียง พัดลม เครื่องเล่น VCD คาราโอเกะ ซึ่งสามารถพบเห็นได้เกือบทุกหลังคาเรือนในชุมชน ปัจจุบันบ้านหนองหม้อเริ่มประสบกับปัญหาการเคลื่อนย้ายประชากรต่างพื้นที่ที่เข้ามาประกอบธุรกิจในเขต อบต. และอาศัยอยู่ในชุมชน นอกจากนี้ ชาวบ้านบ้านหนองหม้อก็เริ่มไปทำงานต่างถิ่นทำให้มีการแต่งงานกับคนภายนอกต่างจังหวัดหรือต่างภูมิภาคของประเทศ เช่น จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้นทำให้เกิดความหลากหลายของประชากรในชุมชนมากขึ้น ปัจจุบันมีจำนวนประชากร 1,728 คน แยกเป็นชาย 838 คน หญิง 890 คน มีบ้านเรือนจำนวน 680 หลังคาเรือน เยาวชนอายุ 14 – 25 ปี จำนวน 222 คน

2. บ้านนาบ่อ แต่เดิมมีชื่อว่า “บ้านม่อน” ซึ่งมีความแห้งแล้ง มีกวางอาศัยอยู่ตามม่อนคอย (เชิงเขา) ดังนั้นจึงเรียกกันว่า “บ้านม่อนกวางผอม”

บ้านนาบ่ออยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอไปทางทิศใต้ ระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยางตลอดสาย มีรถโดยสารประจำทางผ่านไปมา ระหว่างตัวอำเภอกับหมู่บ้านมีบริการไม่สม่ำเสมอ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 20 นาที มีประชากรดังนี้ หมู่ 6 จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 169 ครัวเรือน ประชากร 626 คน ชาย 322 หญิง 304 หมู่ 7 มีจำนวน 143 ครัวเรือน ประชากร 480 คน ชาย 224 คน หญิง 256 คน ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือ ศาสนาพุทธ ใช้วัฒนธรรมของบ้านนาบ่อ เป็นสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา และยึดเหนี่ยวจิตใจ

บริเวณบ้านนาบ่อมีโรงเรียนอยู่ 1 แห่งคือ โรงเรียนนาบ่อ ซึ่งเปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่นและ บริเวณใกล้เคียงเช่น บ้านแม่จอก บ้านแม่ลอง เป็นต้น และเนื่องจากหมู่บ้านอยู่ไม่ห่างไกลจากอำเภอนัก ครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างดี มักจะส่งลูกหลานไปเรียนที่โรงเรียนประจำอำเภอ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีสถานีนามัย 1 แห่งได้แก่ สถานีอนามัยบ้านหนองดู่ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณ หมู่ 7 ของบ้านนาบ่อ ชาวบ้านนาบ่อส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น นอกเหนือจากนั้นก็รับราชการบ้าง ค้าขายและค้าสัตว์บ้าง รายได้เฉลี่ย 23,078.94 บาท/คน/ปี

ความสัมพันธ์ภายในชุมชน ยังเป็นไปตามวิถีชนบท คือยังมีช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี เช่นการแบ่งปันสิ่งของ การช่วยงานแต่งงาน งานศพ เป็นต้น ผู้คนในชุมชนอวยชัยก่อนข้างดี สภาพบ้านเรือนของชาวบ้านเป็นบ้านได้ทุนสูง สร้างด้วยไม้สัก มีความมั่นคงถาวร มีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบดูสุภาพลักษณะ หมู่บ้านนาบ่อก็เช่นเดียวกับหมู่บ้านชนบทอื่น ๆ ที่คนหนุ่มสาวมักจะไปเป็นแรงงานรับจ้างที่อื่น โดยเฉพาะที่กรุงเทพฯ และให้คนแก่ คือตา ยาย ปู่ ย่า เป็นผู้ดูแลลูกหลานให้ โดยจะส่งเงินมาให้ใช้เป็นประจำทุกเดือน อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไปบ้างแต่ไม่มากนัก

3. บ้านตะนะ เป็นชุมชนชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง อพยพมาจากทางตอนเหนือตั้งแต่พ.ศ. 2357 จากสภาพทั่วไป ในปัจจุบันนี้ ลักษณะการสร้างบ้านเรือนและวิถีชีวิตในหมู่บ้านตะนะมีความคล้ายคลึงกับคนพื้นราบ โดยหากเดินเข้าไปในหมู่บ้าน ถ้าไม่มีใครบอกว่าเป็นชุมชนกะเหรี่ยง ก็คงจะไม่ทราบและคิดว่าเป็นชุมชนคนเมืองทั่วไป

หมู่บ้านมีจำนวน 96 หลังคาเรือน ประชากร 412 คน แยกเป็นหญิง 199 คน ชาย 213 คน เด็กอายุ 14 ถึง 25 ปี มีจำนวน 62 คน แยกเป็นหญิง 31 คน ชาย 31 คน ที่ดินในหมู่บ้านรวมทั้งหมดทั้งที่นาและที่ไร่ของชาวบ้านรวมกันประมาณ 800 ไร่ (รวมที่ดินของ สปก.และที่ดินกรรมสิทธิ์ของตัวเอง) มีโรงเรียนประถม 1 โรง ชื่อโรงเรียนตะนะวิทยา เปิดสอนระดับประถม ปัจจุบันมีนักเรียน

ประมาณ 92 คน ส่วนใหญ่เป็นเด็กจากบ้านตะนะ และหมู่บ้านใกล้เคียงคือบ้านแม่แหม เด็กในหมู่บ้านตะนะ จะต้องไปเรียนหนังสือนอกหมู่บ้านหลังสำเร็จการศึกษาระดับประถม โดยทั่วไปมักเรียนที่โรงเรียนแม่ร้าง ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาส อยู่ห่างจากหมู่บ้านตะนะประมาณ 2 กิโลเมตร หมู่บ้านตะนะไม่มีวัด หากจะประกอบพิธีทางศาสนาก็จะไปใช้วัดร่วมกับหมู่บ้านอื่นๆ ใกล้เคียง หรือบางทีก็จะนิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธีกรรมทางศาสนาที่ศาลาของหมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำนา ไร่ข้าวโพด ทำสวน เลี้ยงสัตว์ (วัว ควาย หมู) และเก็บของป่าขายตามฤดูกาล นอกจากนั้นยังไม่มีอาชีพเสริมหลังจากฤดูเก็บเกี่ยวคือ ทอผ้า ส่วนคนหนุ่มสาวก็เดินทางไปทำงานที่กรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง คือลำพูน และ เชียงใหม่ ชาวบ้านมีหนี้สินเกือบทุกหลังคาเรือน เช่น กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์การเกษตรอำเภอลอง เป็นต้น

ปัจจุบันในชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากพอสมควร เช่น โทรศัพท์มือถือ โทรทัศน์ ตู้เย็น เครื่องเล่น VCD เป็นต้น ซึ่งจะมีให้เห็นแทบทุกหลังคาเรือน หรือแม้กระทั่ง รถมอเตอร์ไซด์

4. บ้านโป่ง ตั้งอยู่บริเวณเชิงภูเขา ด้านหลังสถานศึกษา ตามคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ นั้น ชุมชนแห่งนี้ตั้งขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ใน พ.ศ. 2529 มีการสร้างถนนเลียบริมคลองชลประทาน ทำให้ชุมชนแห่งนี้มีการติดต่อกับสังคมภายนอกได้ง่ายขึ้น หลังจากนั้นความเจริญได้หลั่งไหลเข้าสู่ชุมชนแห่งนี้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งบริเวณนี้สามารถเดินทางติดต่อเข้าออกในเมืองและมีสภาพภูมิศาสตร์อยู่ใกล้ป่าเขา จึงทำให้มีชาวเขาจำนวนหนึ่งอพยพมาอยู่ในบริเวณนี้ เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ใน พ.ศ. 2534 มีการแบ่งแยกหมู่บ้านโป่งออกเป็นหมู่บ้านสันลมขึ้นเป็นอีกหนึ่งหมู่บ้าน โดยมีการแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้นใหม่อีก 1 คน แต่การแบ่งเขตพื้นที่การปกครองและการตั้งชื่อหมู่บ้านขึ้นมาใหม่นั้นเป็นเพียงการแบ่งตามลักษณะทางกายภาพเท่านั้น ซึ่งไม่ได้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านแบ่งแยกตามไปด้วย ชาวบ้านยังคงดำรงความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และคนในหมู่บ้านเดียวกันเช่นเดิม

หมู่บ้านโป่ง มีประชากรทั้งสิ้น 801 คน ชาย 368 คน หญิง 443 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 372 ครัวเรือน จำนวนเยาวชนที่อายุระหว่าง 12-25 ปีมีทั้งหมด 141 คน ชาย 68 คน หญิง 74 คน ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนเมืองพื้นราบ คนไทยจากต่างจังหวัดที่โยกย้ายมาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนมากเป็นนักเรียนนักศึกษาจากต่างจังหวัดที่เข้ามาเช่าหอพักในหมู่บ้าน ทั้งนี้มีประชากรแฝงคือแรงงานไทใหญ่ที่เข้ามาเช่าอาศัยบ้านในชุมชนอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะรวมตัวกันเช่าพื้นที่และสร้างเพิงเป็นที่อยู่อาศัย ชาวไทใหญ่กลุ่มนี้เข้ามาเป็นแรงงานก่อสร้าง และแรงงานรับจ้างทำงานในตัวเมืองเชียงใหม่ โดยจะอพยพมาอยู่ทั้งครอบครัว

หมู่บ้านสันลม มีประชากรทั้งสิ้น 1,490 คน ชาย 728 คน หญิง 762 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 455 ครัวเรือน เยาวชนอายุระหว่าง 12-25 ปีมีทั้งหมด 338 คน ชาย 163 คน หญิง

175 คน หมู่บ้านสันลมมีลักษณะทางกายภาพเป็นเชิงเขามีประชากรที่เป็นทั้งคนเมือง (คนเมืองพื้นราบ) และชาวเขาเผ่าลื้อตามทะเบียนมีทั้งสิ้น 16 หลังคาเรือน จำนวน 60 คน แต่จากการสอบถามชาวเขาเผ่าลื้อพบว่าที่อยู่อาศัยอยู่จริง ๆ นั้นประมาณ 30 ครัวเรือน มีประชากร 90 คนโดยส่วนใหญ่มาสร้างเพิงอาศัยอยู่ในละแวกเดียวกันกับบ้านของชาวลื้อ และบ้างก็ส่งเด็กลงมาอยู่ญาติเพื่อให้มาเรียนหนังสือในเมือง อีกเผ่าหนึ่งก็คือเผ่าอาข่า ตามทะเบียนบ้านมีทั้งสิ้น 4 หลังคาเรือนจำนวน 21 คน นอกจากนี้ก็จะมีเผ่ามูเซอ ม้ง ไทใหญ่ เพียง 1-2 ครอบครัวย้ายมาเช่าบ้านอยู่

5. ตำบลยางเก็ง อยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ 7 ก.ม. เดิมชื่อพื้นที่บริเวณนี้เป็นแหล่งเพาะปลูกกล้วยที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ จากข้อมูลปี พ.ศ. 2548 มีพื้นที่เพาะปลูกกล้วย จำนวน 24,998 ไร่ ได้ผลผลิต 48,438.33 ตัน เฉลี่ย 1,797 กก./ไร่ อาชีพโดยทั่วไปคือ เกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 70 รับจ้างคิดเป็นร้อยละ 20 และธุรกิจอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 10 มีรายได้เฉลี่ย 38,480 บาท/คน/ปี มีฟาร์มไก่ไข่ 8 ฟาร์ม ฟาร์มโคนม 14 ฟาร์ม โรงงานขนาดใหญ่ 10 แห่ง โรงงานขนาดเล็ก 172 แห่ง โรงงานแปรรูปน้ำมันดิบ 2 แห่ง

สภาพสุขภาพอนามัย พบว่า พื้นที่อำเภอนี้เป็นพื้นที่ที่พบฝุ่นละอองมากที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ มีสถิติการเสียชีวิตด้วยโรคทางเดินหายใจเป็นอันดับ 1 ใน พ.ศ. 2545 มีผู้เสียชีวิต 9 คน และเพิ่มเป็น 48 คน ในปี พ.ศ. 2548 สำหรับผู้ป่วยเอดส์ที่เสียชีวิต ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531- พ.ศ. 2548 มีจำนวน 1,051 คน หรือประมาณ 61.83 คน/ปี จึงทำให้จำนวนประชากรชายในช่วงวัยทำงาน มีสัดส่วนที่น้อยกว่าประชากรหญิง และตอนนี้ก็ยังมีผู้ติดเชื้อในชุมชนอีกจำนวนมาก ซึ่งคนเหล่านี้เป็นลักษณะของประชากรแฝง ที่ไม่กล้าเปิดเผยตัวและไม่รู้ว่าตัวเองติดเชื้อ อย่างไรก็ตามปัญหาสุขภาพอาจกลายเป็นเรื่องเล็กน้อย หากเทียบกับปัญหาหนี้สิน และรายได้

6. กลุ่มเอ็นดีอาร์ (NDR) มีสำนักงานอยู่ที่สนามกีฬาเทศบาลเมืองเชียงใหม่ มีผู้นำคือ ยายอู๋ (นามสมมติ) อายุ 63 ปี กลุ่มนี้ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2539 สืบเนื่องจากเยาวชนสองคนต้องหยุดการเรียนจากโรงเรียนหนึ่ง และเมื่อย้ายไปเรียนโรงเรียนใหม่ ทั้งคู่ได้ไปมีเหตุขัดแย้งกับเจ้าถิ่นในโรงเรียนนั้นทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทกับกลุ่มเด็กกลุ่มใหญ่ที่สุดในโรงเรียน แต่ด้วยความสามารถของทั้งคู่ ทำให้พวกเขาเป็นฝ่ายชนะ และได้รับการยอมรับจากเด็กกลุ่มหัวโจกในโรงเรียน เด็กกลุ่มนี้ อาศัยอยู่และมักนัดพบปะกันที่หน้าโรงเรียนดาราวิทยวิทยาลัย (นามสมมติ) จึงให้ชื่อย่อว่า NDR ซึ่งย่อมาจากคำว่า หน้า ดารา

ลักษณะสำคัญของแกนนำกลุ่มคือ พร้อมต่อสู้กับคู่ต่อสู้แบบหลังชนฝา แม้ว่าคู่ต่อสู้จะมีคนมากกว่า ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้วัยรุ่นคนอื่น ๆ เกิดความศรัทธาและยอมรับในความสามารถ มาเป็นสมาชิกมากขึ้นเรื่อย ๆ กลุ่มเอ็นดีอาร์ เป็นที่รู้จักของสังคมมากขึ้น เมื่อครั้งที่เข้าไปเที่ยวลานสเก็ต แล้วปิดทางไม่ให้กลุ่มอื่นเข้าไปเที่ยว เจ้าของสถานที่พยายามต่อรองแต่ไม่เป็นผล ซึ่งนั่นแสดงถึง

บารมีของกลุ่มเอ็นดีอาร์ที่สามารถครอบครองพื้นที่ลานสเก็ตได้เพียงกลุ่มเดียว การประกาศความเป็นเอ็นดีอาร์ยังได้ถูกนำมาใช้ภายหลังการต่อสู้แล้วชนะทุกครั้งด้วยการประกาศชื่อ หน้าคารา ให้ผู้อื่นได้ยิน อย่างไรก็ตาม การกระทำเหล่านี้ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายสังคม จึงทำให้กลุ่มเอ็นดีอาร์ถูกจับตามองจากตำรวจและสื่อมวลชน จนกระทั่งได้มีการกวาดล้างกลุ่มเอ็นดีอาร์เนื่องจากสมาชิกคนหนึ่งในกลุ่มได้ไปทำร้ายร่างกายหลานนายตำรวจใหญ่

การเข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มเอ็นดีอาร์ ยังเป็นการประกันความปลอดภัย การถูกทำร้ายจากกลุ่มวัยรุ่นอื่น ๆ ด้วย เนื่องจากกลุ่มเอ็นดีอาร์เป็นกลุ่มใหญ่มีสมาชิกเครือข่ายจำนวนมาก ใน พ.ศ. 2544 มีกลุ่มแก๊งค์ต่าง ๆ เข้ามาร่วมเป็นสมาชิกของเอ็นดีอาร์ มากขึ้น เช่นกลุ่มกาดก้อม เชียงมัน สันป่าข่อย บ้านเด่น อารามบอย พญายม ทำให้สมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้น ประมาณ 1,000-1,200 คน ลักษณะพิเศษประการหนึ่งของเอ็นดีอาร์คือ เมื่อมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับวัยรุ่นอื่นไม่ว่าที่ใดก็ตาม สมาชิกคนอื่น ๆ จะทราบข่าวด้วยเวลาอันรวดเร็วและเขามารวมตัวช่วยเหลือกัน

ตลอดช่วงการเติบโตของเอ็นดีอาร์ ขยายอยู่ ซึ่งเป็นขยายของแกนนำกลุ่มเอ็นดีอาร์ และยังเป็นบุคคลที่สมาชิกกลุ่มให้ความนับถืออย่างมาก ได้ติดตาม ความเคลื่อนไหวของกลุ่มวัยรุ่นเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง และค่อนข้างเป็นห่วงเด็กเหล่านี้ จึงได้ตั้งกฎกติกาเพื่อควบคุมพฤติกรรมสมาชิกกลุ่มขึ้นในปลายพ.ศ. 2544 คือ

1. ห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกชนิด
2. หลีกเลี่ยงการทะเลาะวิวาทกับกลุ่มอื่น
3. ให้ความสามัคคีภายในกลุ่ม
4. สมาชิกใหม่ อายุน้อย ให้ความเคารพรุ่นพี่
5. ห้ามส่งเสียงดังรบกวน
6. เข้าออฟฟิศอย่างสม่ำเสมอ

พ.ศ. 2545 กลุ่มเอ็นดีอาร์ ได้ถูกตีความใหม่ว่ามาจากภาษาอังกฤษคือ No Drugs Rullers หมายถึงกลุ่มไม่ใช้ยาเสพติด(ซึ่งเดิมมีความหมายว่า หน้าคารา) มีสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นเป็น 8 กลุ่ม คือ กลุ่มวังตาล กลุ่มพระราม พระลักษณ์ กลุ่มทางช้างเผือก กลุ่มหลังมอ กลุ่มชาภูระ กลุ่มหน้าคา กลุ่มร้อยปาย และกลุ่มเอ็นดีอาร์เดิม ขยายได้เข้ามาเป็นผู้ดูแลและให้คำปรึกษากับสมาชิก โดยใช้กฎข้างต้นเป็นเกณฑ์ในการทำงาน และมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย มูลนิธิฮอทไลน์ ฝ่ายงานด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน และมีการจัดระบบการปกครองโดยการแบ่งสาย แต่งตั้งประธานและรองประธานเพื่ออำนวยความสะดวกสมาชิก

ปัจจุบันกลุ่มเอ็นคิอาร์กลยเป็นเครือข่ยเอ็นคิอาร์ มีการบริหารจัดการ ดังนี้คือ มีประชน รงประชนและมีกลุ่มวัยร่นที่รวมตัวกันตามทีต่ง ๆ เข้มมเป็นสมชก รวม 30 สย เป็นกลุ่มชยล้น 23 สย หลึงล้น 5 สย หลึงกละชย 2 สย แต่ละสยจะมีหัวหน้สยที่คยดูแลควมคุมและประสนงนกับยย

จากข้อมูลพื้นที่ศึกษาข้างต้นจะเห็นว่ 6 พื้นที่ มีเพียงกลุ่มเอ็นคิอาร์เท่านั้นที่มิได้มีพื้นที่ชุมชนชัดเจนเหมือนด่ง 5 พื้นที่ และหากพิจารณาตามโครงสร้างเศรษฐกิจแล้ว ทั้ง 5 ชุมชนมีความเป็นเมืองกึ่งชนบท โดยชุมชนทั้ง 3 แห่งในจังหวัดแพร่มีความเป็นชนบทสูงกว่า ชุมชนในเขตจังหวัดเชียงใหม่

3. ประเภทของวัยร่นตามบริบทการศึกษา

ชุมชนทั้ง 6 แห่ง พจะจำแนกวัยร่นตามบริบทการศึกษาได้เป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มวัยร่นที่มีฐานชุมชนเดียวกัน ได้แก่ กลุ่มบ้านหนองหม้อ กลุ่มบ้านน่านอง กลุ่มบ้านตะนะ กลุ่มตำบลยางเก็ง อำเภอสาร์ก วัยร่นในกลุ่มนี้มีความเหมือนกันคือ มีกลุ่มเพื่อนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เช่น กลุ่มบ้านหนองหม้อ กลุ่มบ้านน่านอง วัยร่นเกือบทั้งหมดอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน แม้ว่าจะเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตเทศบาล หรือกลุ่มบ้านตะนะ ซึ่งเป็นกลุ่มชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง แม้ว่าจะมีเยวชนในชุมชนนี้เดินทางไปศึกษาหรือทำงานนอกหมู่บ้านแต่คนเหล่านี้ยังมีฐานทางด้้นวัฒนธรรมของชุมชนร่วมกันอยู่ ยังมีการติดต่อกับชุมชนเดิม

จากสภาพบริบทของพื้นที่ที่มีความเป็นชุมชน จึงทำให้การรวมกลุ่มของวัยร่นกลุ่มนี้ อยู่ภายในหมู่บ้านหรือในละแวกใกล้เคียง และสมชกหรือเพื่อนร่วมกลุ่มมักเป็นคนในชุมชนเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มวัยร่นบ้านตะนะ ซึ่งเป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง มักจะรวมกลุ่มกันภายในกลุ่มชาติพันธุ์เท่านั้น

2. กลุ่มวัยร่นที่มีฐานอยู่ที่ “กลุ่ม” เช่น กลุ่มเอ็นคิอาร์ เป็นคำย่อจาก กลุ่มหน้าคารา กลุ่มดังกล่าวนี้ประกอบด้ยวัยร่นทั้งหญิงชยที่มจากถิ่นฐานที่แตกต่างกัน บ้างอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง บ้างมจากอำเภอพร้าว อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอแม่สย จังหวัดเชียงรย มีทั้งคนพื้นราบและชาวไทยภูเขาเยวชนเหล่านี้มศึกษาเล่าเรียนที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และได้เข้มมรวมกลุ่มเป็นสมชกเอ็นคิอาร์ กลุ่มเหล่านี้จึงมิใช่เยวชนที่อาศัยอยู่ในเขตหรือถิ่นเดียวกัน แต่มจากหลากหลายสถานที่และมารวมตัวกัน โดยสมชกส่วนใหญ่ให้เหตุผลการเข้ร่วมกับเอ็นคิอาร์ว่ “มาที่นี่แล้วปลอดภัย มีคนช่วยเหลือ มีพื้นที่ที่มีคนคอยช่วยเหลือ เป็นพื้นที่ที่ปลอดภัย”

3. กลุ่มวัยร่นที่มีฐานอยู่ในชุมชนและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหลังมอ เช่น ชุมชนโป่งและสันลม การรวมกลุ่มของวัยร่นในชุมชนนี้มี สองลักษณะคือ เป็นสมชกของกลุ่มในสังกัดเอ็นคิอาร์คือกลุ่มหลังมอ และวัยร่นที่อาศัยอยู่ร่วมกันภายในชุมชนเดียวกัน ชื่อน่าสังเกตคือ ไม่มีความ

แตกต่างหรือแบ่งแยกวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เมื่อเป็นสมาชิกกลุ่มหลังมอ แต่หากวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไม่ได้สังกัดกลุ่มหลังมอ มักจะถูกรังเกียจจากวัยรุ่นคนอื่น ๆ

4. วัยรุ่น: วัฒนธรรมและการรวมตัว

วัยรุ่นในกลุ่มที่ 1 คือกลุ่มที่มีฐานอยู่ในชุมชนจะมีการรวมตัวกันภายในชุมชนโดยแต่ละชุมชนจะแบ่งลักษณะการรวมตัวและวัฒนธรรมกลุ่มดังนี้

บ้านหนองหม้อ ในอดีตวัยรุ่นบ้านหนองหม้อค่อนข้างจะมีปัญหากับวัยรุ่นแปลกหน้า ด้วยสาเหตุจากการเขม่นกัน และมีเรื่องชกต่อยกันตามงานเทศกาลต่าง ๆ ที่มีมหรสพ เช่น งานฤดูหนาว งานรางวัลย้อนยุค เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากการบอกเล่าของลุงมี ซึ่งสะท้อนให้ฟังว่า “ในอดีตคนแปลกหน้าจะเข้ามาเดินอยู่ในชุมชนไม่ได้ โคนวัยรุ่นในชุมชนไล่ตีหมด เพราะในสมัยก่อนจะมีอาณาเขตหมู่บ้านใครหมู่บ้านมัน ข้ามถิ่นกันไม่ได้ เป็นต้องมีเรื่องกันอยู่เรื่อยไป...” เมื่อมีความขัดแย้งกัน ผู้นำชุมชนมักจะเข้ามาไกล่เกลี่ย ปัจจุบันปัญหาการเขม่นกันกับวัยรุ่นต่างหมู่บ้านไม่ค่อยพบแล้ว เนื่องจากวัยรุ่นกลุ่มดังกล่าวเติบโตมีครอบครัว อย่างไรก็ตาม มิได้หมายความว่า วัยรุ่นที่บ้านหนองหม้อจะไม่มีการรวมกลุ่มกัน พวกเขามีการรวมกลุ่มกันตามบ้านเพื่อน และร้านเกมส์

จากการติดตามและสังเกตพฤติกรรมของวัยรุ่นในชุมชน สามารถจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. กลุ่มบ้านกระต่าย ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ชายในตอนเย็นหลังเลิกเรียนหรือวันเสาร์-อาทิตย์ วัยรุ่นจะมาจับกลุ่มคุยกัน สำหรับกิจกรรมที่ทำ ได้แก่ ตั้งวงดื่มเหล้า เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ ดูหนัง VCD เปิดเครื่องเสียงฟังเพลง เป็นกิจวัตรปกติของวัยรุ่นกลุ่มนี้ และจะแยกย้ายกันเข้าบ้านในตอนดึกของทุกวัน

2. กลุ่มหน้าบ้านดื่ม ซึ่งเป็นกลุ่มผู้หญิง ก็จะมีการพูดคุยกัน เล่นกีฬาากลางถนนในตอนกลางคืน เช่น แบดมินตัน วอลเลย์บอล ขับรถมอเตอร์ไซด์เที่ยวไป-มา

สิ่งที่วัยรุ่นพูดคุยกัน ก็เป็นเรื่องที่ประสบพบมาในชีวิตประจำวัน การปรึกษาหารือขอความคิดเห็นจากเพื่อนเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการตัดสินใจมากยิ่งขึ้น หรือเรื่องในอดีต เช่น การไปมีเรื่องชกต่อยกัน แสดงให้เห็นถึงความบ้าบิ่น กล้าหาญ บางเรื่องเป็นเรื่องที่ตลกขบขัน เรื่องวัยรุ่นเพศตรงข้ามที่มักจะพูดคุยในวงเหล้าเป็นประจำ อย่างกลุ่มบ้านกระต่ายส่วนใหญ่จะเป็นวัยรุ่นที่อยู่ในละแวกเดียวกัน และเติบโตด้วยกันมา ก็จะมีวีรกรรมหรือเรื่องเล่าที่นำมาเล่าซ้ำแล้วซ้ำเล่าเมื่อมีการตั้งวงดื่มเหล้ากัน เป็นเรื่องในอดีตสมัยที่ยังเด็ก ซึ่งจะสามารถสร้างเสียงหัวเราะและความเฮฮาให้แก่ผู้ที่อยู่ในประสบการณ์นั้น ๆ เมื่อนำเรื่องดังกล่าวมาเล่า

การรวมกลุ่มที่บ้านเพื่อน อาจเป็นลักษณะปกติของวัยรุ่นที่มักมารวมตัวนัดพบกันที่บ้านเพื่อน ซึ่งพ่อแม่เข้าใจวัยรุ่น แต่กรณีจะสังเกตได้ว่า วัยรุ่นหญิงกับชายมีวัฒนธรรมการรวมกลุ่มที่แตกต่างกันคือ ชายจะรวมกลุ่มกันแล้วดื่ม เที่ยว ส่วนผู้หญิงรวมตัวกันแล้วพูดคุยเรื่องเพื่อน

บ้านนาหนอง วัยรุ่นจะรวมตัวกันที่หน้าศาลาหน้าวัดเป็นประจำเกือบทุกคืน ทุกวันจะมีรถมอเตอร์ไซด์ประมาณ 6-12 คัน จอดกันหน้าวัดพร้อมกับวัยรุ่น 6-12 คนโดยเฉลี่ยอายุตั้งแต่ 13-24 ปี โดยจะมีหลวงพี่ ซึ่งวัยรุ่นค่อนข้างให้ความนับถือ หรืออาจจะเรียกว่าหัวหน้าก็ได้ คอยดูแลและสั่งการถ้าเกิดเรื่อง นอกจากรวมตัวกันบริเวณหน้าวัดแล้ว ยังมีอีกสถานที่หนึ่ง ที่อยู่ทางเข้าบ้านนาหนอง คือ ตรงศาลาริมทาง วัยรุ่นชอบไปกินเหล้า สังสรรค์กันโดยจะชอบนั่งริมทางและเป็นสถานที่ดักทำร้ายวัยรุ่นบ้านนาตุ้มที่ชอบมาหาเรื่อง หมู่บ้านนาหนองมีความแตกต่างจากบ้านหนองหม้อคือ ไม่มีร้านเกมส์ และร้านเหล้าคาราโอเกะ

ภาพที่ 1 แสดงสถานที่รวมตัวกันของกลุ่มวัยรุ่นบ้านนาหนอง

บ้านตะนะ วัยรุ่นในชุมชนบ้านตะนะ พอจะแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มคือ 1. กลุ่มเรียนหนังสือ 2. กลุ่มไม่ได้เรียนหนังสือและช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน 3. กลุ่มที่ไปทำงานต่างถิ่น เช่น กรุงเทพฯ และจังหวัดอื่น

1. กลุ่มเรียนหนังสือ มีอายุตั้งแต่ 12-22 ปี เป็นวัยรุ่นกลุ่มใหญ่ของชุมชน มีทั้งเรียนหนังสือในชุมชนและนอกชุมชน กลุ่มที่เรียนภายนอกชุมชน ผู้ปกครองจะเหมารถรับจ้างให้รับส่งบุตรหลานเป็นรายเดือน เดือนละ 400 บาท วัยรุ่นกลุ่มนี้ได้เงินไปโรงเรียนวันละ 20-40 บาท และ

เมื่อกลับจากโรงเรียนต้องช่วยทำงานบ้านเช่น หุงข้าว ล้างจาน (ส่วนใหญ่จะเป็นวัยรุ่นผู้หญิง) เสร็จแล้วจึงไปรวมกลุ่มกันเล่นกีฬาเช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล จับกลุ่มคุยกันบ้าง หรือบางครั้งก็จะรวมกลุ่มกินเหล้า ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ วัยรุ่นกลุ่มนี้จะไปช่วยงานพ่อแม่ที่ไร่ หรือนา เป็นส่วนใหญ่

2. กลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือ มีจำนวนประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนวัยรุ่นที่เรียนหนังสือ วัยรุ่นกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเรียนจบ ม.3 แล้วไม่ได้เรียนต่อ เพราะยากจน บางคนก็เกรงเรียนไม่จบเลยต้องลาออกมาช่วยพ่อแม่ทำงานไร่ นา วิถีชีวิตของวัยรุ่นกลุ่มนี้จึงเน้นหนักไปที่การทำงานในตอนกลางวัน เช่น ทำไร่ ทำนา ค่าสัคว์ เก็บหน่อไม้ เห็ด เป็นต้น หรือกระทั่งไปรับจ้างทำงานเป็นรายวัน เช่น รับจ้างตัดหญ้าสวนยาง ไถนา เป็นต้น หลังจากเสร็จสิ้นการทำงานก็รวมกลุ่มกินเหล้ากับผู้ใหญ่ในชุมชนบ้าง ไปเล่นกีฬากันบ้าง ส่วนกลางคืนก็อยู่บ้าน จะมีออกไปเที่ยวกินเหล้าที่บ้านเพื่อนบ้าง บางคนก็จะนอนแต่หัวค่ำเพื่อเก็บแรงไปทำงานพรุ่งนี้ต่อ หรือบางคนก็จะไปคุยกับสาวในหมู่บ้าน และต่างหมู่บ้าน เช่น บ้านต้นม่วง บ้านแม่แหม บ้างโป่ง เป็นต้น และบางส่วนไปเที่ยวร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะ ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านแม่จอก ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 7-8 กิโลเมตร

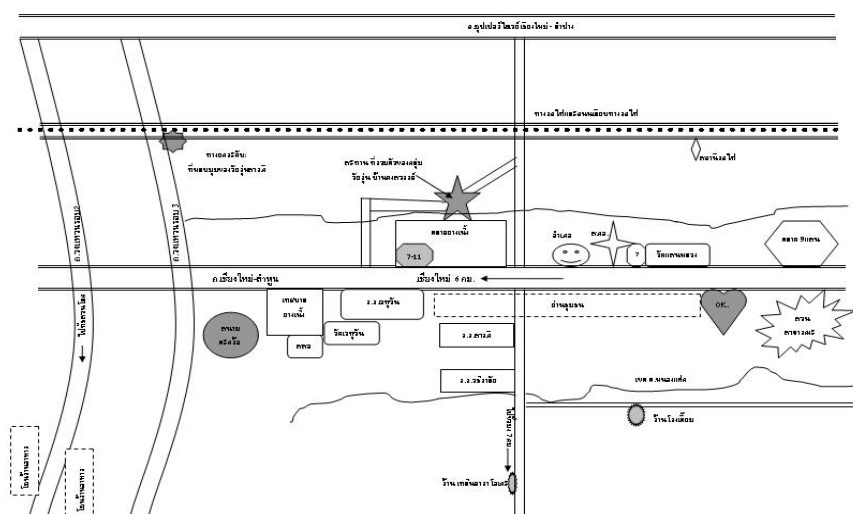
3. กลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มที่ไปทำงานกรุงเทพและต่างจังหวัด วัยรุ่นกลุ่มนี้หลังจากเรียนจบ ม.3 หรือ ม.6 ก็จะไปทำงานที่กรุงเทพเลย จะมีทั้งประเภทที่เดินทางมาเยี่ยมเยียนพ่อแม่เป็นครั้งคราว และไม่ค่อยกลับมา สำหรับงานที่ทำ ผู้ชายมักช่างไฟ ช่างเฟอร์นิเจอร์ ช่างก่อสร้าง ส่วนผู้หญิงมักทำงานโรงงาน และเสมียนบ้าง ส่วนใหญ่จะส่งเงินมาให้ทางบ้านเป็นประจำบางคนก็จะส่งเป็นรายเดือน หรือนาน ๆ ครั้งก็มี หรือบางรายก็ส่งเงินมาให้พ่อแม่สร้างบ้านใหม่

เป็นที่น่าสังเกตว่า บ้านตะนะไม่มีร้านอินเทอร์เน็ต ร้านเกมส์ จะมีแต่โรงงานสุราพื้นบ้านตั้งอยู่ที่บ้านแม่แหม และในหมู่บ้าน ซึ่งวัยรุ่นชอบซื้อมาดื่มกินกัน บางครั้งเมาเหล้าก็ชกต่อยกันเองก็มี ส่วนใหญ่แล้วก็จะซื้อเหล้ามากินที่บ้าน บางกลุ่มจะออกไปนั่งกินเบียร์ที่ร้านค้าบ้านแม่แหม และไปกินเหล้าที่ร้านคาราโอเกะที่บ้านแม่จอก

ชุมชนยางเก็ง จังหวัดเชียงใหม่ ในพื้นที่ศึกษามีความสัมพันธ์เชิงพื้นที่และความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ 3 กลุ่มใหญ่ คือ

1. กลุ่มวัยรุ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับร้านเหล้าซึ่งเป็นร้านประจำของกลุ่ม ลักษณะของการรวมกลุ่มเฉพาะกิจ เฉพาะที่ และเฉพาะเวลา กล่าวคือจะมารวมตัวกันเพื่อดื่ม และคุย เมื่อร้านเหล้าปิดแต่ละคนจะกลับบ้านและกลับมาใหม่ในวันต่อมา ความสัมพันธ์ของกลุ่มนี้ มีทั้งความรู้สึกเป็นลูกค้า และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของร้าน ขนาดของกลุ่มจะไม่แน่นอน แต่จะมีลูกค้าที่ไปประจำและรู้จักสนิทกันประมาณ 10 คน

ภาพที่ 2 แสดงแหล่งรวมตัวกันของกลุ่มวัยรุ่นนันทาบลยางเก็ง จังหวัดเชียงใหม่

วัยรุ่นในกลุ่มที่ 2 คือกลุ่มวัยรุ่นที่มีฐานอยู่ที่กลุ่ม กลุ่มนี้มีความแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ อย่างชัดเจน มีวัฒนธรรมการรวมตัวกัน ดังต่อไปนี้

สมาชิกของเอ็นดีอาร์ มีอายุตั้งแต่ 12 ปี ถึง 22 ปี มีชายมากกว่าหญิง ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 14-17 ปี เป็นผู้หญิง 360 คน ที่เหลือเป็นเพศชาย มีสมาชิกประมาณ 20 % ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ที่เหลือเป็นนักเรียน เรียนอยู่ตามโรงเรียนต่าง ๆ ในเชียงใหม่ทั้งในระดับสามัญและอาชีว เช่น โปลิตیکنิคลานนา เทคนิกเชียงใหม่ LCC อาชีวะ เทคโนเอเชีย ไทยวิจิตรศิลป์ เทคโนโลยีราชมงคล พายัพเทคโนโลยี ศรีธนาวิทยาลัย เชียงใหม่เทคโนโลยี พาณิชเชียงใหม่ และโรงเรียนสายสามัญเช่น โรงเรียน วชิรวิทย์ มงฟอร์ตวิทยาลัย วัดโนทัยพายัพ ดาราวิทยาลัย กวิลละ ยุพราช ปรีณัชรอัยวิทยาลัย หอพระ วารี ท่าสะอาดย หนองโค้ง สันกำแพง ในจำนวนนี้มีโรงเรียนที่อยู่นอกเขตเมืองคือ โรงเรียนสันกำแพง และโรงเรียนหนองโค้ง อยู่ห่างจากตัวเมือง 12 กิโลเมตร

การตั้งชื่อแ่งค์ในสังกัดเอ็นดีอาร์ ในช่วงแรกจะตั้งตามชื่อแหล่งที่นัดพบ พื้นที่/ย่านที่มีการรวมตัวกัน และตั้งชื่อที่ให้ความหมายเป็นการประชดสังคม หรือบอกความรุนแรง เข้มข้น จึงช้ง เช่น เศษเดน ฟ้าสาบ ลาสเวย์ สป่าตัน วังเหล็ก เป็นต้น แต่มาในยุคหลังการตั้งชื่อกลุ่มบุคคลิกที่เบาลง เช่น โมเลกุล โมบาย เป็นต้น

การเข้าเป็นสมาชิก ต้องมีผู้ที่เป็นสมาชิกอยู่เดิมพามาสมัครกับยายโดยตรง โดยไม่ต้องแจ้งหัวหน้าสาย และระบุสายที่ต้องการเข้าร่วม ยายจะเป็นผู้ถือบัญชีรายชื่อและเก็บไว้ที่สำนักงาน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สมาชิกรู้จักกันเฉพาะกลุ่มที่ตนพามา ไม่รู้จักกันทั้งหมดในสาย หรือแม้แต่หัวหน้าสายเอง ก็ไม่รู้จักสมาชิกทั้งหมดในสายของตนเอง ทำให้บางครั้งมีการชกต่อยในกลุ่มเดียวกันเนื่องจากไม่รู้จักกัน สมาชิกต้องปฏิบัติตามกฎของเอ็นดีอาร์ ทั้ง หกข้อ และเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มตามที่จัดขึ้นในวาระต่าง ๆ การเข้าร่วมกิจกรรมเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้สมาชิกได้รู้จักเพื่อนในสายและเพื่อนต่างสายในเอ็นดีอาร์มากขึ้น

หัวหน้าสาย มีหน้าที่ประสานงานกับสมาชิกในสาย แจ้งข่าวการจัดกิจกรรม และเข้าช่วยไ่ไกล่เกลี่ย จัดการปัญหาของสมาชิกในสายด้วย หัวหน้าสายต้องแจ้งเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ยายรับรู้

การขึ้นเป็นหัวหน้าสายทำได้เมื่อหัวหน้าสายคนเก่าลาออกหรือติดภารกิจ หัวหน้าสายคนใหม่ต้องได้รับการเสนอชื่อจากหัวหน้าสายคนเก่าและต้องได้รับการยอมรับจากสมาชิก การตั้งสายใหม่ ทำได้ ถ้าเป็นสมาชิกสายอยู่แล้ว มีสมาชิกเพียงพอ และมีความสามารถ ในการต่อสู้และการควบคุมปกครองคนในสายได้ ยายเป็นคนที่มีความสูงส่งในการตัดสินใจว่าใครจะขึ้นเป็นหัวหน้าสายได้หรือไม่

กลุ่มเอ็นดีอาร์ มีกลไกบริหาร โดยแบ่งเป็นประธาน รองประธานและกรรมการกลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มแกนนำรุ่นเก่าที่ร่วมก่อตั้งกลุ่มมาด้วยกัน มีกรรมกรที่ปรึกษาประกอบด้วย เจ้าหน้าที่

พัฒนาสังคมจังหวัด เจ้าหน้าที่ประสานงานกิจกรรม สนามกีฬาเทศบาล นักจิตวิทยาจากคณะแพทยศาสตร์ ม.เชียงใหม่ มีการประชุมกันทุก 3 เดือน เพื่อรายงานความคืบหน้าและวางแผนกิจกรรม การจัดการองค์กรมีความคล้ายคลึงกับราชการอย่างมาก นอกจากนี้ ประธาน รองประธานและกรรมการ มีหน้าที่ช่วยขยายประสานงานกับหัวหน้าสายและวางแผนกิจกรรม ประสานงานกับองค์กรภายนอก เข้าร่วมประชุมกับองค์กรภาครัฐและเอกชน สมาชิกกลุ่มเอ็นดีอาร์ยังได้เป็นตัวแทนเข้าร่วมเป็นกรรมการสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด ในตำแหน่งรองประธานสภา

วัยรุ่นในกลุ่มที่ 3 ดังได้กล่าวมาแล้วว่า บ้านโป่งเป็นชุมชนที่มีความเจริญขยายอย่างรวดเร็ว และมีชาวเขมาตั้งหลักแหล่งอยู่ร่วมกับคนพื้นราบ จึงทำให้วัยรุ่นซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชนแห่งนี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ วัยรุ่นที่เป็นคนเมือง (พื้นราบ) และวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ (อาข่า ลีซอ และไทใหญ่)

การแบ่งวัยรุ่นออกเป็น 2 กลุ่มเช่นนี้เป็นเพียงการแบ่งตามลักษณะความเป็นชาติพันธุ์การเข้ามาอยู่ก่อนและการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาสร้างที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน ซึ่งมีผลต่อลักษณะการดำเนินชีวิตประจำวันของวัยรุ่นซึ่งจะกล่าวต่อไป แต่ในภาพรวมแล้วกลุ่มวัยรุ่นในชุมชนไม่ได้มีการแบ่งแยกความแตกต่างทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์อย่างชัดเจนเด็ดขาด

ลักษณะของวัยรุ่นในชุมชนบ้านโป่งเป็นไปในลักษณะแบบสังคมเมือง เนื่องจากพื้นที่ของชุมชนอยู่ใกล้เมือง และรอบ ๆ ชุมชนเป็นสถานที่ตั้งของร้านเกมส์ ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านค้า และสถานบันเทิงที่เปิดให้บริการและเรียงรายอยู่ตามถนนสายเลียบคลองชลประทานเป็นจำนวนมาก ทำให้วัยรุ่นที่เป็นนักเรียนส่วนใหญ่หลังจากเลิกเรียนในตอนเย็นมักจะจับกลุ่มขี่มอเตอร์ไซด์ออกไปเล่นเกมสับริเวณหลังมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หรือในตอนกลางคืนก็จะรวมกลุ่มกันออกไปเที่ยวตามสถานบันเทิงต่าง ๆ โดยเฉพาะวัยรุ่นที่หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 จากโรงเรียนโป่งแล้วมีโอกาสไปเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น (ส่วนใหญ่จะเป็นสายอาชีพ) ที่โรงเรียนในตัวเมืองเชียงใหม่ ทำให้มีโอกาสเปิดหูเปิดตาและมีกลุ่มเพื่อน ที่สำคัญการได้ออกไปเรียนในตัวเมืองวัยรุ่นแทบทุกคนจะมีมอเตอร์ไซด์เป็นของตัวเอง ทำให้สามารถไปไหนมาไหนได้ง่าย จึงยังทำให้วัยรุ่นในชุมชนไม่ค่อยอยู่บ้านแต่จะออกไปหาเพื่อน ไปเที่ยวและกลับบ้านประมาณ 4 ทุ่ม

วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์จะมีชีวิตประจำวันแตกต่างจากวัยรุ่นคนเมือง (พื้นราบ) ทั่วไป เนื่องจากชาวบ้านที่เป็นชาวลีซอและอาข่าประมาณ 4-5 ครอบครัวประกอบธุรกิจรับกระเป๋าสานมาลงสี เย็บลายและนำไปขายที่กรุงเทพมหานคร โดยจะมีการจ้างแบบเหมาช่วงคือครอบครัวที่เป็นเจ้าของธุรกิจจะลงทุนอุปกรณ์ให้กับชาวบ้าน (กลุ่มชาติพันธุ์) เช่น จักรเย็บผ้า (เฉพาะบ้านที่ไม่มี) อุปกรณ์การเย็บ ฝ้าย ส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิงที่เป็นแม่บ้านไม่ได้ออกไปทำงานรับจ้างนอกหมู่บ้านจะรับกระเป๋าสานมาทำที่บ้าน โดยจะได้รับค่าจ้างต่อชิ้น ชิ้นละ 15 บาท บางครั้งผู้ชายผู้เป็นสามีก็จะเข้า

มาช่วยเข็นด้วยในช่วงที่อยู่บ้าน เวลาอื่นก็จะออกไปรับจ้างหรือออกไปขายลูกชิ้น ปลาหมึก หรือผลไม้ เด็กนักเรียนวัยรุ่นเมื่อกลับจากโรงเรียนแล้วจะต้องมาช่วยพ่อแม่ทำงานที่บ้าน

สำหรับวัยรุ่นไทยใหญ่ก็เช่นกัน หลังจากเลิกเรียนแล้วก็ต้องกลับมาช่วยงานพ่อแม่ ในช่วงปิดเทอมวัยรุ่นไทยใหญ่หลายคนต้องติดตามพ่อแม่ออกไปรับจ้างทำงานก่อสร้างตามสถานที่ก่อสร้างต่างๆ นอกจากนี้เด็กไทใหญ่ก็จะรับจ้างตามร้านค้าในหมู่บ้าน หรือตามร้านอาหารในเมือง

วัยรุ่นในชุมชนแห่งนี้ยังมีการรวมกลุ่มกัน เรียกว่ากลุ่ม “หลังมอ” สมาชิกในกลุ่มจะเป็นกลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่อายุตั้งแต่ 15 – 22 ปี โดยปัจจุบันมี อายุ 22 ปี เป็นหัวหน้ากลุ่ม สมาชิกหลังมอมีมากกว่า 200 คน โดยสมาชิกเป็นวัยรุ่นในเขตอบต. และจากต่างอำเภอ กลุ่มหลังมอเริ่มจากการที่นก (นามสมมติ) มีกลุ่มเพื่อนที่ชอบแข่งรถมอเตอร์ไซด์เหมือนกัน จึงได้ชักชวนเพื่อนมาตั้งทีมแข่งรถใน พ.ศ. 2545 และตั้งชื่อกลุ่มว่า หลังมอ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มของพวกเขาส่วนใหญ่อาศัยอยู่บริเวณหลังมอ มีการสกรีนชื่อทีมลงบนเสื้อ และนก แข่งรถจนชนะได้ด้วยรางวัลมา หลังจากครั้งนั้นนกก็เริ่มมีชื่อเสียงเพราะแข่งรถชนะติดต่อกัน 3 ปีซ้อน และเริ่มมีสมาชิกเข้ามารวมกลุ่มเยอะมากขึ้น เน้ม (นามสมมติ) ซึ่งเป็นพี่ชายของนกจึงพานกและกลุ่มหลังมอไปรู้จักกับยายอู๋เพื่อจะให้ไปเป็นสมาชิกกลุ่มเอ็นดีอาร์ เพื่อขยายเครือข่าย และสมาชิก ในตอนนั้นนกก็รู้ว่าเอ็นดีอาร์เป็นแก๊งวัยรุ่นที่เก่ง มีฝีมือ และมีชื่อเสียงในเรื่องชกต่อย หลังจากทีนกเข้ามาอยู่กับเอ็นดีอาร์ นกได้รับการยอมรับและเป็นที่รู้จักในกลุ่มวัยรุ่นรวมทั้งราชการ ส่วนนี้ทำให้นกมีความภาคภูมิใจ ต่อมากลุ่มหลังมอจึงกลายเป็นกลุ่มเอ็นดีอาร์หลังมอ มีสัญลักษณ์คือสติ๊กเกอร์เขียนว่าหลังมอติดไว้ที่มอเตอร์ไซด์ หรือสกรีนคำว่าหลังมอ บนเสื้อ และนกได้เข้าไปมีบทบาทเป็นฝ่ายประสานงานของกลุ่มเอ็นดีอาร์กลางที่มีสำนักงานอยู่ที่สนามกีฬาเทศบาลนครเชียงใหม่

สำหรับกลุ่มวัยรุ่นสมาชิกเอ็นดีอาร์หลังมอซึ่งส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในบ้านละแวกเดียวกันกับนก การรวมตัวของกลุ่มจะมีอยู่ 2 ลักษณะคือ

ลักษณะแรกจะเป็นการรวมตัวกันของสมาชิกเกือบทั้งหมดของเอ็นดีอาร์หลังมอ คือจะเป็นช่วงที่มีงานเทศกาล เช่น เทศกาลสงกรานต์ งานลอยกระทง งานฤดูหนาว สมาชิกจะมารวมตัวกันที่บ้านของนก บ้างก็จะไปจอดรถมอเตอร์ไซด์ร่อนกอยู่บริเวณหน้าโรงเรียนไปง เมื่อถึงเวลาสมาชิกทุกคนและนกจะขี่มอเตอร์ไซด์ออกจากหมู่บ้านเพื่อไปเที่ยวตามสถานที่ที่จัดงาน เช่น เทศกาลสงกรานต์ก็จะนัดกับเอ็นดีอาร์กลุ่มอื่นที่บริเวณคูเมือง งานลอยกระทงก็จะไปบริเวณหน้าเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นต้น อีกงานหนึ่งที่จะมีการรวมตัวของสมาชิกเอ็นดีอาร์หลังมอก็คืองานวันเกิดของนก สมาชิกจะเดินทางมาร่วมงานวันเกิดที่บ้านของนกซึ่งจัดกันทุก ๆ ปี

ลักษณะที่สองคือการรวมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งจะมีการรวมกลุ่มกันแบบนี้เป็นประจำเกือบทุกวัน หลังจากที่สมาชิก (หมู่บ้านไปง) แต่ละคนเลิกเรียนแล้วราวบ่าย 3 โมง จะกลับ

เข้าบ้านเพื่อนำกระเป๋านักเรียนกลับไปไว้ที่บ้าน แล้วอาจจะไปรวมตัวกันที่บ้านของใครคนใดหนึ่งก่อน แล้วหลังจากนั้นก็จะไปหานกที่บ้าน หากนกอยู่บ้านก็จะมารวมตัวกันที่บ้านของนก โดยจะขี่มอเตอร์ไซด์มาที่บ้านนกและสังเกตดูว่ารถมอเตอร์ไซด์ของนกจอดอยู่หรือไม่ ถ้านกอยู่ทุกคนก็จะนั่งเล่น พูดคุย ซื่อเหล้ามาดื่ม เล่นกีตาร์ ร่วมกันจนถึงประมาณ 4 ทุ่มก็แยกย้ายกันกลับบ้าน หรือบางครั้งก็พากันออกไปเที่ยวหรือดื่มเหล้าตามร้านเหล้าในเมือง ในบางกรณี วันเกิดของสมาชิกในกลุ่มก็สามารถมาจัดงานที่บ้านของนกและอยู่กันจนถึงเที่ยงคืนจึงแยกย้ายกันกลับบ้าน บ้านของนกจึงเปรียบเสมือนที่พักพิงของวัยรุ่น หากวันไหนนกไม่อยู่บ้าน วัยรุ่นก็จะไปรวมตัวกันที่โรงเรียนไปนั่งจับกลุ่มคุยกัน

การรวมตัวกันของวัยรุ่นเหล่านี้ เกิดขึ้นด้วยวิธีการตามธรรมชาติ คือการขี่รถมอเตอร์ไซด์ตระเวนไปแหล่งรวมตัวกันสองจุดคือ บ้านนกและหน้าโรงเรียนโป่ง หากพบว่าสถานที่ใดมีเพื่อนรวมตัวกันอยู่แล้วก็จะรีบตามมาสมทบ กิจกรรมที่ตามมาหลังจากการรวมกลุ่มกันก็คือ การขับรถเที่ยวเล่น การเล่นฟุตบอล เดินห้างสรรพสินค้า ร้องเพลงคาราโอเกะ เล่นเกมส์ และการดื่มเหล้า ทั้งนี้ขึ้นกับจำนวนเงินที่แต่ละคนมีอยู่

นอกจากการพบปะในชุมชนมีการรวมกลุ่มของวัยรุ่นในสังกัดกลุ่มเอ็นดีอาร์หลังมอแล้ว ยังพบว่ามีกรรวมตัวของกลุ่มหลังมอรุ่นเล็ก (ยังไม่ได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกเอ็นดีอาร์) ในโรงเรียนโป่งเป็นการรวมกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาประมาณ 5-6 คนหลังจากรวมกลุ่มได้แล้วหัวหน้ากลุ่มก็จะไปขออนุญาตเข้ากลุ่มหลังมอกับนก กิจกรรมและชีวิตประจำวันของหลังมอรุ่นเล็กจะต่างจากรุ่นพี่ที่ได้กลายเป็นเอ็นดีอาร์หลังมอแล้ว เนื่องจากสมาชิกทั้งหมดของหลังมอรุ่นเล็กเรียนหนังสืออยู่ในโรงเรียนโป่ง ดังนั้นพื้นที่ของกลุ่มคือโรงเรียนโป่ง เน็ค (หลานชายของนก) (นามสมมติ) เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นหัวหน้ากลุ่มหลังมอในโรงเรียนมีหน้าที่คอยดูแลเพื่อนๆ ในโรงเรียน เป็นคนคอยตัดสินใจหากเพื่อนๆ ในกลุ่มมีปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนกลุ่มอื่นหรือโรงเรียนอื่น หลังจากเลิกเรียนแล้วกลุ่มหลังมอรุ่นเล็กจะจับกลุ่มคุยกันภายในบริเวณโรงเรียนโป่ง คุยกับรุ่นพี่ซึ่งเป็นเอ็นดีอาร์หลังมอที่เข้ามาหาในตอนเย็น หรือบางครั้งก็จะพากันขี่มอเตอร์ไซด์ออกไปเล่นเกมที่หลังมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หรือไปเล่นน้ำบริเวณอ่างเก็บน้ำใกล้โรงเรียน เมื่อถึงช่วงเทศกาลที่มีการรวมตัวครั้งใหญ่ของกลุ่มเน็คและเพื่อนก็จะไปร่วมด้วย เช่น ไปเที่ยวงานฤดูหนาว งานลอยกระทงกับรุ่นพี่ แต่กรณีที่รุ่นพี่ออกไปเที่ยวสถานบันเทิงในตอนกลางคืนเน็คและเพื่อนจะยังไม่ค่อยไปด้วยเพราะพ่อแม่ยังไม่อนุญาต

การเข้ามารวมกลุ่มเอ็นดีอาร์หลังมอของสมาชิก หลายคนให้ความเห็นว่าที่เข้ามาก็เพราะต้องการรู้จักเพื่อน เพราะการเป็นสมาชิกเอ็นดีอาร์หลังมอไม่ใช่แค่จะได้รู้จักกับสมาชิกคนอื่นในเอ็นดีอาร์หลังมอแล้วเท่านั้น (ซึ่งส่วนใหญ่ก็รู้จักกันมาก่อนแล้วทั้งนั้นเพราะจบมาจากโรงเรียนโป่ง

เหมือนกัน) การเข้ามารวมกลุ่มเอ็นดีอาร์หลังมอทำให้สมาชิกได้มีประสบการณ์ร่วมกันหลายเรื่อง โดยเฉพาะเหตุการณ์การยกพวกตีกัน โดยเป็นทั้งผู้เห็นเหตุการณ์ การเป็นผู้กระทำ และผู้ถูกระทำ เช่น กรณีการรวมตัวไปเที่ยวงานเทศกาลต่างๆแล้วเกิดมีปัญหากับกลุ่มอื่นเกิดการทำร้ายร่างกาย ขว้างปาระเบิด การรุมทำร้าย เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้สมาชิกมีความสนิทสนมและรู้สึกร่วมกันมากขึ้น เพื่อนที่รู้จักกัน และยิ่งรู้จักมากเท่าใดก็หมายความว่าตัวเขายังมีความปลอดภัยมากขึ้น ไม่ว่าจะไปที่ไหนก็มั่นใจได้ว่าหากเกิดเรื่องก็จะมีเพื่อนคอยให้ความช่วยเหลือเขาตลอดเวลา ไม่เฉพาะกับเพื่อนที่เป็นเอ็นดีอาร์หลังมอเท่านั้น แต่หมายรวมไปถึงเพื่อนเอ็นดีอาร์สาขาอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ในตัวเมืองเชียงใหม่

5. วัยรุ่นกับความรุนแรง: ความหมายที่แตกต่างระหว่างวัยรุ่นกับผู้ใหญ่

จากการทำสนทนากลุ่ม พบว่าบริบททางด้านพื้นที่และลักษณะชุมชนไม่ได้ทำให้การนิยามความรุนแรงกับวัยรุ่นระหว่างวัยรุ่นกับผู้ใหญ่แตกต่างกัน แต่ “ความแตกต่างระหว่างวัย” มีผลต่อการนิยามความรุนแรงกับวัยรุ่น โดย ผู้ใหญ่ หรือผู้ปกครอง จะให้นิยามวัยรุ่นกับความรุนแรงแบบหนึ่ง ขณะที่วัยรุ่นเองมีการนิยามอีกแบบหนึ่ง ดังนี้

ผู้ใหญ่ จากการทำสนทนากลุ่มผู้ปกครองวัยรุ่นในชุมชน ได้ให้มุมมองความหมายของวัยรุ่นว่า

- เป็นวัยที่ชอบความสนุกสนาน ชอบเที่ยว ไม่ทำงาน ชอบกินเหล้า ขับรถเร็วและซิ่ง ใช้เงินเก่ง เลียนแบบดาราวัยรุ่น เช่นการสักลาย กินเหล้า มีเพศสัมพันธ์เป็นต้น
- มองวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังโตเป็นผู้ใหญ่ มีความคิดคะนอง อยากรู้อยากลอง มีโลกส่วนตัว ชอบอยู่กับเพื่อนมากกว่าอยู่กับพ่อแม่ เจ้าอารมณ์ ไม่รู้จักคิด ชอบความสนุกสนานไปวัน ๆ
- เด็กที่มีปัญหาตามการรับรู้ของชุมชน หมายถึง เด็กเกเร มีเรื่องราวชกต่อยกัน ชอบจับกลุ่มดื่มเหล้า เสี่ยงดั่งอะอะโวยวาย เป็นที่น่ารำคาญของบ้านใกล้เรือนเคียง และผู้ใหญ่ยังมีการจำแนกวัยรุ่นเป็นสองกลุ่ม ดังนี้

เด็กดี	เด็กไม่ดี
- เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ - เสาร์-อาทิตย์ ช่วยงานพ่อแม่ในกรณียังเรียนหนังสืออยู่ - ทำการทำงานสม่ำเสมอ - ไม่มั่วสุม ออกไปที่ชั่วเตร่ตอนกลางคืน - ไม่คบเพื่อนไม่ดี - กินเหล้าตามกาลเทศะ เฉพาะช่วงเทศกาล - ตั้งใจเรียน ไม่คบแฟนระหว่างเรียน - เด็กนิสัยดีคือเด็กที่มีความเคารพต่อผู้ใหญ่ พุดจาไม่กระโชกโฮกฮากมีความอ่อนน้อม - เด็กนิสัยดีจะกลับบ้านตรงเวลา ไม่ เผลอเผลอ - เด็กดีหรือคนดีจะเลือกคบเพื่อนดีๆ เรียบร้อย - คนที่ใฝ่ดีจะเรียนหนังสือ และอยากเรียนโดยไม่มีใครบังคับ	- มั่วสุม เสพยา คบเพื่อนไม่ดี กินเหล้า สูบ บุหรี่ ทะเลาะวิวาทชกต่อย - ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ - เมาเหล้าชอบขับรดออกจากบ้าน - เวลาพูดสั่งสอน อะไรไม่ค่อยฟัง เดินหนี หรือ ล้อคหังอยู่คนเดียว - ต้องใช้ไม้แข็งและไม่อ่อนในการสั่งสอน ซึ่งหากมองถึงปัญหาวัยรุ่นในชุมชน และความกังวลใจของผู้ปกครองในชุมชนซึ่งมีหลัก ๆ ดังนี้ 1. เทียวเตร่กินเหล้า แล้วทะเลาะวิวาท 2. ขับรดและซึ่งได้รับอุบัติเหตุ 3. ยาเสพติด 4. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และการถูกข่มขืน

ผู้ใหญ่ยังมองว่า วัยรุ่นคือ วัยที่มีอายุตั้งแต่ 10 – 18 (หรืออาจจะถึง 20 ปี) และความรุนแรงกับวัยรุ่นเป็นของคู่กัน โดยอธิบายว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบลอง และดื่ม ร่วมกับภาวะอารมณ์ที่แปรปรวนง่าย เช่น ใจร้อน หรือมีคนพูดไม่เข้าหูจะตอบโต้ทันที ลักษณะที่ใจร้อนของวัยรุ่นทำให้เมื่อเผชิญกับความไม่พอใจจะแสดงออกด้วยการทุบกำแพง ทุบตู้ ออกไปขับรดซึ่ง หรือทำอะไรที่มันแรง ๆ เร็ว ๆ เพื่อระบายความอัดอั้นตันใจออกไป เมื่อกับลูกโป่งที่อัดแก๊สเข้าไปมากเกินไป ต้องรีบระบายออก เมื่อได้ระบายออกแล้ว ทำให้รู้สึกสบายใจ หายอัดอั้น ลักษณะการแสดงออกเช่นนี้ สังคมหรือผู้ใหญ่มองว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดี ไปสร้างความเดือดร้อนให้คนอื่น

ส่วนมุมมองของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีแฟนในวัยรุ่นพบว่า ไม่ค่อยอยากให้มีเท่าไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองหมู่บ้านตะนะ มีความเห็นว่า หากลูกหลานตนเองมีแฟนก็ให้เลิกเรียนไปเลยจะดีกว่า เนื่องจากเคยมีประสบการณ์ว่า เด็กสาวคนหนึ่งไปเรียนหนังสือแล้วตั้งครรถ์กลับมาอยู่ในหมู่บ้าน ทำให้พ่อแม่เสียชื่อเสียงจึงทำให้พ่อแม่รายอื่น ๆ ไม่ต้องการให้ลูกสาวของตนเองมีแฟนระหว่างเรียนหนังสือ เพราะเรียนไปก็ไม่มีประโยชน์

วัยรุ่น จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่า ผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่มองวัยรุ่นแต่ด้านลบ ส่วนวัยรุ่นนั้น*ไม่ได้มองว่าตนเองมีปัญหา แต่มองว่าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจ มองว่าผู้ใหญ่มักใช้ความรุนแรงในการจัดการปัญหา* “วัยรุ่นคือวัยที่มีปัญหาในชีวิต ใจร้อน อารมณ์วู่วาม วัยรุ่นต้องการคนช่วยเหลือให้มีกำลังใจ ถ้าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจ วัยรุ่นก็มีปัญหา” หรือวัยรุ่นให้เหตุผลว่าที่ต้องยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ความก้าวร้าว การทะเลาะวิวาท ชู้สาว เป็นเพราะวัยรุ่นอยู่เป็นกลุ่ม เมื่อเพื่อนมีพฤติกรรมแบบนี้ จึงทำให้ตนเองต้องทำตามเพื่อนด้วยเนื่องจากต้องการเพื่อน ต้องการผู้ที่เข้าใจ

ด้วยเหตุนี้ การดื่ม เทียว และสูบบุหรี่ในความหมายของวัยรุ่นจึงมิใช่ปัญหา สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องปกติสำหรับพวกเขา หรือปัจจุบันนี้ที่เริ่มมีแฟนตั้งแต่อายุ 13 – 25 ปี นั้นก็มิใช่เรื่องผิดปกติ เนื่องจากวัยรุ่นอยู่กับเพื่อนและคนวัยเดียวกันมากกว่าครอบครัว จึงทำให้เกิดมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน

ด้านความหมายของความรุนแรงนั้น ส่วนใหญ่แล้วมองถึงการทำร้ายร่างกายเป็นหลัก เช่นการตบตี ทะเลาะวิวาท การถูกข่มขืนเป็นต้น ส่วนการถูกทำร้ายทางด้านจิตใจวัยรุ่นไม่ค่อยให้ความสำคัญมากนัก หรืออาจไม่รู้ว่าคุณความรุนแรงเช่นการดูถูก การดูต่ำให้เจ็บใจเป็นต้น

- วัยรุ่นได้กล่าวถึงการห้ามของคนใกล้ชิดโดยเฉพาะพ่อแม่มักเป็นเรื่องต่อไปนี้

- ห้ามกินเหล้า สูบบุหรี่
- ห้ามเที่ยวกลางคืน
- ห้ามมีแฟนตอนเรียน
- ห้ามเที่ยวกลางคืน
- ห้ามไปชกต่อย
- ห้ามใช้เงินเปลือง
- ห้ามมารวมกลุ่มกับเพื่อน
- ห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
- ห้ามคบเพื่อนไม่ดี
- ห้ามเอาผู้หญิงมานอนที่บ้าน
- ห้ามไว้ผมยาว
- ห้ามลัก
- ห้ามกลับบ้านดึก

- วัยรุ่นยังกล่าวถึง พ่อแม่และครูที่ต้องการคือ

- ไม่ดุคำอย่างไม่มีเหตุผลและเอาตัวเองเป็นที่ตั้ง

- คุยได้ทุกเรื่องและไม่รู้สึกว่ายุ่นเป็นตัวปัญหา
- ไม่เอาความคิดของตัวเองเป็นใหญ่โดยไม่ฟังความคิดเห็นวัยรุ่น
- ไม่จู้จี้จิบ้น ไม่เอาคนอื่นมาเปรียบเทียบกับวัยรุ่นเพราะแต่ละคนไม่เหมือนกัน
- ให้คำปรึกษาได้
- เข้าใจวัยรุ่นทุกเรื่อง เป็นกันเอง
- มีเวลาให้อย่างสม่ำเสมอ
- เป็นคนที่ เป็นแบบอย่างที่ดี

6. วัยรุ่นกับความรุนแรง: ชุมชนกับการจัดการ

กลุ่มที่หนึ่งคือกลุ่มวัยรุ่นที่มีฐานอยู่กับชุมชน พบว่าโดยส่วนใหญ่ การชกต่อยดีกันเป็นเรื่องปกติธรรมดา การทะเลาะวิวาทที่ชุมชนผู้นำชุมชน กรณีมีเรื่องทะเลาะวิวาทแล้วหาข้อยุติไม่ได้ ต้องให้ผู้นำชุมชนหรือผู้ใหญ่บ้านช่วยแก้ปัญหา ซึ่งอาจนำไปสู่การดำเนินคดีตามกฎหมายก็ได้ หากกรณีได้รับความเสียหายรุนแรงหรือได้รับบาดเจ็บจนไม่สามารถยอมความกันได้ กรณีเด็กทะเลาะวิวาททั่วไป มักจะมีการห้ามปรามและแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ แต่หากมีการทะเลาะกันในงานเทศกาลหรืองานประเพณีของชุมชน จะมีมาตรการการลงโทษตามกติกาของชุมชน หรือคณะกรรมการหมู่บ้าน อาจจะปรับเป็นเงินหรือเป็นข้าวสารก็ได้ เช่นอาจจะปรับเป็นเงินประมาณ 500 บาท โดยเงินที่ได้นี้นำไปเป็นกองทุนของหมู่บ้าน

กรณียาเสพติด ในอดีตทั้งเด็ก วัยรุ่นหรือผู้ใหญ่จะติดยาบ้ากันมาก แต่จากนโยบายการปราบปรามยาเสพติดของอดีตนายทักษิณ ชินวัตรทำให้ยาบ้าได้ลดหายไป ปัจจุบันนี้ หมู่บ้านมีการตั้งกลุ่มต่าง ๆ จากหน่วยงานราชการและในชุมชน เช่น กลุ่ม อสม. อปพร. กรรมการหมู่บ้าน จะรณรงค์ต่อต้าน สอดส่องดูแลปัญหาเสพติด

นอกจากนี้พบว่าในชุมชนเอง มีความพยายามแก้ไขปัญหาความรุนแรง หรือการมั่วสุมของเยาวชนด้วยการตั้งกลุ่มเยาวชนและคณะกรรมการเยาวชนหมู่บ้าน แต่พบว่า กลุ่มเหล่านี้ไม่ค่อยมีบทบาทมากนัก หรือการมีส่วนร่วมต่าง ๆ ค่อนข้างน้อย เช่น การอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด ของชุมชนแห่งหนึ่ง ปรากฏว่าเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงไม่ได้เข้าไปมีบทบาทในการอบรมแม้แต่การเข้ารับการอบรมเลย

บ้านนาหนอง จากการสังเกตและร่วมกิจกรรมกับชุมชนนั้น บทบาทของเยาวชนไม่ค่อยมีบทบาทเท่าไรนัก การรวมกลุ่มเยาวชนอย่างเป็นทางการหรือร่วมกิจกรรมที่มันสร้างสรรค์นั้นไม่ค่อยมีเลย นอกจากทางส่วนราชการหรือผู้ใหญ่เป็นคนจัดกิจกรรมถึงจะมีเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมตลอดระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา เพิ่งมีกิจกรรมเกี่ยวกับเยาวชนแค่เพียงกิจกรรมเดียว ก็คือโครงการเยาวชนต่อต้านยาเสพติด ซึ่งก็มีเยาวชนทั้ง 2 หมู่บ้านเข้าร่วมกิจกรรมเป็นที่น่าพอใจ แต่บทบาทยัง

น้อยอยู่ ซึ่งวัยรุ่นในชุมชนจะชอบบ่นเสมอว่าไม่ค่อยได้แสดงความคิดเห็น ส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่จะจัดทำ ณ เวลานี้วัยรุ่นต้องการสนามกีฬา หรือสถานที่ออกกำลังกายแต่ไม่มี หรือแม้กระทั่งโรงเรียนก็ไม่เปิดให้ใช้สนามกีฬา มันจึงเป็นสาเหตุทำให้เขาไปรวมตัวทำอย่างอื่น

กลุ่มที่สอง คือกลุ่มวัยรุ่นที่มีฐานอยู่กับกลุ่มเอ็นดีอาร์ ความเข้าใจว่า กลุ่มเอ็นดีอาร์มีการจัดการความรุนแรงอย่างไรนั้นต้องเข้าใจกับบทบาทหน้าที่ของกลุ่มนี้ก่อน

กิจกรรมของเอ็นดีอาร์ แบ่งเป็นกิจกรรมในออฟฟิศ และกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ

กิจกรรมพัฒนาศักยภาพ ได้แก่การจัดค่ายอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงานนอกสถานที่ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมรณรงค์ตามวันสำคัญต่าง ๆ สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรม แต่ไม่มีส่วนร่วมในการคิดและการวางแผนกิจกรรม ด้วยปัญหาเรื่องงบประมาณและข้อจำกัดของบุคลากร มีบางโครงการที่ยายจะกำหนดงบประมาณให้แต่ละสายเขียนโครงการของบไปทำกิจกรรมตามต้องการ แต่ไม่สามารถครอบคลุมงบประมาณได้ทั้ง 30 สาย สายที่ได้รับการสนับสนุนส่วนมากจะเป็นรุ่นใหญ่ที่มีประสบการณ์

กิจกรรมในสำนักงาน ที่รวมกลุ่มหรือที่สมาชิกเอ็นดีอาร์เรียกว่าสำนักงานหรือออฟฟิศเปิด เวลาบ่ายสามโมงถึงสองทุ่ม ทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ โดยมียาย และแกนนำมาอยู่เป็นประจำ งบประมาณเกือบสี่โมง สมาชิกสายต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากเป็นนักเรียนจะทยอยเข้ามา ยกมือไหว้ ยายและรุ่นพี่ และไปทักทายเพื่อน ๆ ไปเล่น ถ้ามีกิจกรรมเช่นการจัดบอร์ด ก็จะไปช่วยกันทำ เด็ก ๆ จะไปคุยกัน เล่นกันที่ลานหน้า ออฟฟิศ บางคนเอากรรบ้านมาทำที่ออฟฟิศ

ถ้ามีเรื่องทะเลาะชกต่อย ตีกันในช่วงเวลาที่เปิดออฟฟิศ เด็กผู้ชายจะจิ้มมอเตอร์ไซด์ออกไปช่วยกัน ไม่ว่าจะอยู่สายเดียวกันหรือไม่ก็ตาม แม้แต่บางคนไม่ถูกกันก็ต้องไปช่วยกัน ถือว่าเป็นเอ็นดีอาร์เหมือนกัน

ดังนั้นจะเห็นว่า กลุ่มเอ็นดีอาร์มีวิธีการจัดการความรุนแรงด้วยการแก้ไขปัญหาละเฉพาะหน้า และด้วยการปรับพฤติกรรม การแก้ไขปัญหาละเฉพาะหน้าได้แก่ การเข้าช่วยเหลือกันและกันทันทีที่ทราบว่าเพื่อนถูกทำร้าย นั่นคือการยุติความรุนแรงด้วยความรุนแรง แต่อีกบทบาทหนึ่งคือการจัดการความรุนแรงด้วยการปรับพฤติกรรม เช่นกิจกรรมในสำนักงานที่เปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้มาพบปะ และแสดงออก รวมทั้งยังมีกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ เพื่อให้วัยรุ่นใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และยังเป็นการดึงศักยภาพด้านบวกของพวกเขามาใช้อีกด้วย

นอกจากนี้ จังหวัดเชียงใหม่มีกลุ่มองค์กรที่ดำเนินงานด้านการจัดการความรุนแรงทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งองค์กรเหล่านี้มักมีทัศนคติต่อวัยรุ่นกลุ่มเอ็นดีอาร์ที่ไม่ค่อยดีนัก หรือบางองค์กรมีท่าทีที่กลัว ไม่อยากเข้าใจวัยรุ่นกลุ่มนี้ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาก็เป็นการควบคุม ลงโทษ มากกว่าการทำความเข้าใจกับเบื้องหลังของปัญหาความรุนแรงพร้อมทั้งเปิดโอกาสให้แก่วัยรุ่นเหล่านี้

กลุ่มสาม เนื่องจากในกลุ่มนี้ประกอบด้วยวัยรุ่นสองกลุ่มคือ วัยรุ่นที่ไม่ได้สังกัดกลุ่มหลังมอหรือเอ็นอาร์ กับวัยรุ่นที่เป็นสมาชิกกลุ่มหลังมอ ในกรณีวัยรุ่นที่ไม่ได้สังกัดกลุ่มนั้น การแก้ไขปัญหาความรุนแรงไม่แตกต่างจากกลุ่มที่หนึ่งคือ หากไม่รุนแรง พ่อแม่จะรับรู้และไกล่เกลี่ย และหากเป็นกรณีที่รุนแรง จำเป็นต้องพึ่งพากระบวนการของหมู่บ้านและกฎหมายต่อไป กรณีกลุ่มวัยรุ่นที่สังกัดกลุ่มหลังมอ พบว่า หัวหน้ากลุ่มมีบทบาทสำคัญ คือ เป็นผู้ช่วยไกล่เกลี่ย จัดการความขัดแย้ง ความรุนแรง ขณะเดียวกันทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาด้วย โดยมีวิธีการจัดการ คือ หากสมาชิกของกลุ่มมีเรื่องทะเลาะวิวาทหรือถูกรังแกจากวัยรุ่นที่อื่นหมายความว่าวัยรุ่นที่อื่นมาหาเรื่องสมาชิกของกลุ่มตนเอง หัวหน้ากลุ่มจะเข้าไปเจรจาให้ก่อน หากไม่สำเร็จก็นำไปสู่การยกพวกตีกัน ในทางตรงกันข้าม หากสมาชิกของกลุ่มไปหาเรื่องทะเลาะกับคนอื่นก่อน หัวหน้าจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องหรือช่วยเหลือ ด้วยวิธีการจัดการความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเช่นนี้ทำให้วัยรุ่นมีความวางใจ นอกจากนี้คือ หัวหน้ากลุ่มเองได้ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาหลายด้านทั้งเรื่องการเรียนรู้ ครอบครัว โรงเรียน ผู้หญิง หรือแม้กระทั่งคดีความ ซึ่งเรื่องเหล่านี้ วัยรุ่นไม่กล้าบอกพ่อแม่ และพ่อแม่หลายคนก็ไม่เคยให้เวลา หรือให้ความสำคัญน้อยกับเรื่องเหล่านี้

การจัดการความรุนแรงของกลุ่มหลังมอจึงมีความคล้ายคลึงกับกลุ่มเอ็นอาร์คือ การจัดการความรุนแรงด้วยความรุนแรง อีกด้านหนึ่ง เป็นพื้นที่ที่ให้คำปรึกษา เป็นพื้นที่ผ่อนคลาย และไกล่เกลี่ยให้แก่วัยรุ่น

นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมลดความรุนแรงอื่น ๆ อีกเช่น หมู่บ้านสันติมจอยได้รับเลือกให้เป็นหมู่บ้านนำร่องของโครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก เนื่องจากเห็นว่าหมู่บ้านนี้มีจำนวนเยาวชนอายุ 0-18 ปีซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด บ้านสันติมจอยมีประชากรทั้งสิ้น 1,285 คน 324 ครอบครัว โดยอายุระหว่าง 0-5 ปี จำนวน 86 คน อายุ 6-11 ปี จำนวน 122 คน อายุ 12-18 ปี จำนวน 118 คน ประชากรที่อยู่อาศัยมีหลากหลายเผ่าพันธุ์ เช่น คนไทยพื้นเมือง คนไทยชาวเขา(อาข่า ลีซอ ไทใหญ่ ม้ง) และนอกจากนี้ยังมีคนต่างพื้นที่มาอาศัยอยู่ตามหอพักต่าง ๆ ในเขตหมู่บ้าน จากการที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ทำให้เกิดปัญหาที่มีผลกระทบต่อเด็กในวัย 0-18 ปี เช่น ความแตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ปัญหาครอบครัว ปัญหาพฤติกรรมเด็ก ส่งผลไปถึงปัญหายาเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของเยาวชนในหมู่บ้าน โดยโครงการได้จัดให้มีกิจกรรม เช่น การอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนปฐมวัยแก่ผู้ปกครอง กลุ่มสอนเล่นดนตรีพื้นเมือง กลุ่มฟ้อนรำ กีฬาฟุตบอล โครงการเสริมสร้างความรู้ด้านวิชาการแก่เด็ก

ในส่วนของครอบครัวทาง องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำค่ายครอบครัวขึ้นเพื่อนำครอบครัวที่มีพ่อแม่ลูกมาเข้ารับการอบรมการเสริมสร้างความสุขในครอบครัว เพื่อป้องกันปัญหาที่

อาจจะเกิดขึ้นในครอบครัว นอกจากนี้ปัจจุบันยังได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เพื่อเป็นศูนย์กลางให้สถาบันครอบครัวเข้มแข็ง ให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาคือครอบครัว แต่เนื่องจากศูนย์ฯ แห่งนี้ยังไม่มีอาคารและยังไม่มีการประชุมสัมพันธถึงบทบาทหน้าที่ของศูนย์พัฒนาครอบครัวทำให้ยังไม่ได้รับรายงานปัญหาครอบครัวจากใครในชุมชน แต่ในอนาคตจะจัดหาครอบครัวต้นแบบเพื่อช่วยเหลือครอบครัวในชุมชน

7. วัยรุ่นกับวิถีชีวิตประจำวัน

ชีวิตประจำวันของวัยรุ่นไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใดก็ตามมีความคล้ายคลึงกันมากคือ โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 14 -25 ปี จะพบว่าโดยส่วนใหญ่เป็นเด็กนักเรียนมัธยมต้นถึงปลาย และเป็นนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ชีวิตประจำวันของคนเหล่านี้ใช้เวลาส่วนใหญ่กับกลุ่มเพื่อนมากกว่าครอบครัว ต่อไปนี้คือแบบแผนการใช้ชีวิตของคนเหล่านี้

ตารางการใช้ชีวิตโดยรวมของกลุ่มวัยรุ่นที่ศึกษา

ช่วงเวลา	กลุ่มที่มีฐานอยู่ในชุมชน	กลุ่มที่มีฐานอยู่ใน กลุ่ม	กลุ่มที่เป็นทั้งสองแบบ
เวลาการตื่นนอน	ตื่นนอนเช้าในวันที่ไปโรงเรียนและตื่นนอนสายในวันหยุดเรียน	ตื่นนอนเช้าในวันที่ไปโรงเรียนและตื่นนอนสายในวันหยุดเรียน	ตื่นนอนเช้าในวันที่ไปโรงเรียนและตื่นนอนสายในวันหยุดเรียน ยกเว้นเด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจน (กลุ่มชาติพันธุ์) มักต้องตื่นแต่เช้าเพื่อมาทำงานบ้านก่อนไปโรงเรียน
กลางวัน	โรงเรียน	โรงเรียน	โรงเรียน
หลังเลิกเรียน	บ้านหนองหม้อ-ร้านเกมส์ บ้านนาอ่าง-รวมกลุ่มเล่นกีฬา สารภี-รวมกลุ่ม ร้านเกมส์ อินเตอร์เน็ต ขับรถเที่ยวเล่นกีฬา บ้านตะนะ-ช่วยพ่อแม่ทำงาน เล่นกีฬา และรวมกลุ่ม (บ้านตะนะไม่มีร้านอินเตอร์เน็ตในละแวกใกล้เคียง)	เรียนพิเศษ หรือรวมกลุ่มกับเพื่อน	-บ้านแกนนำ (คัมหม์เหล้า) หรือรวมกลุ่มกันเล่นกีฬา -ถ้าเป็นวัยรุ่นกลุ่มชาติพันธุ์จะกลับบ้านช่วยพ่อแม่เลี้ยงน้อง บางรายจะทำงานกะดึก
ช่วงเวลา	กลุ่มที่มีฐานอยู่ในชุมชน	กลุ่มที่มีฐานอยู่ใน กลุ่ม	กลุ่มที่เป็นทั้งสองแบบ
ตั้งแต่หัวค่ำถึงมืด	รวมกลุ่ม กินเหล้า ดูทีวี คุยโทรศัพท์กับเพื่อน อยู่กับแฟน ดึก ๆ ขับรถมอเตอร์ไซด์เที่ยวยกเว้นบ้านตะนะ	ดูทีวี คุยกับเพื่อน ดึก ๆ ขับรถซึ่ง	ดึก ๆ ขับรถซึ่ง เฉพาะกลุ่มที่เป็นสมาชิกหลังมอ

ตารางข้างต้นเป็นแบบแผนการใช้ชีวิตหลักของกลุ่มวัยรุ่นที่ศึกษา มิได้หมายความว่าวัยรุ่นทุกคนจะมีการใช้ชีวิตแบบนี้เหมือนกัน ข้อมูลในตารางจะแสดงให้เห็นว่า ในแต่ละวันนั้นวัยรุ่นกับครอบครัวแทบจะไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มากกว่านั้นคือ การเกิดขึ้นของร้านอินเทอร์เน็ตได้เข้ามาทดแทนความสัมพันธ์ที่หายไประหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง พ่อแม่ส่วนหนึ่งยินดีที่จะจ่ายเงินเพื่อให้ลูกหลานตนเองไปเล่นอินเทอร์เน็ตหรือเกมส์ พวกเขาเชื่อว่าการเล่นอินเทอร์เน็ตดีกว่าการไปรวมกลุ่มขับรถเที่ยว กินเหล้า เสพยา เป็นต้น จึงทำให้ชุมชนที่มีร้านอินเทอร์เน็ตนั้นเต็มไปด้วยวัยรุ่นเล่นเกม และสนทนาทางอิเล็กทรอนิกส์

ข้อสังเกตประการหนึ่งคือ ชีวิตประจำวันของวัยรุ่นนั้นพวกเขาแทบไม่ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับภาระครอบครัว เนื่องจากพ่อแม่ต่างต้องการให้ลูกของตนเองเรียนหนังสือในระดับดีเพื่อแข่งขันกับคนอื่นได้ จากการทำสนทนากลุ่มกับวัยรุ่นที่สังกัดกลุ่มหลังมอ และวัยรุ่นจากชุมชนทั่วไป ซึ่งพบว่า คนแรกนั้นพ่อแม่เป็นกรรมกรรับจ้าง ส่วนคนที่สองนั้น พ่อแม่ค่อนข้างมีฐานะปรากฏว่าทั้งสองกลุ่มไม่ได้มีภาระเกี่ยวกับครอบครัว พ่อแม่ต่างต้องการให้ลูกใช้เวลาทั้งหมดเพื่อการเรียนรู้ แต่ในสถานการณ์จริงพบว่า มีวัยรุ่นส่วนน้อยที่ทุ่มเทเวลาทั้งหมดเพื่อการเรียนรู้ และใช้เวลาไปเพื่อความสนุกสนาน และคลายความเหงาเท่านั้น

ตัวอย่างกรณีการใช้ชีวิตประจำวันของวัยรุ่นคนหนึ่งที่เป็นสมาชิกกลุ่มหลังมอ

หลังจากเลิกเรียนแล้วก็จะเข้ามาในโป่งบางครั้งก็จะมาหานกที่บ้านหากไม่เจอนกก็จะขับรถไปวนเวียนแถว ๆ โรงเรียน แล้วจะเข้าไปนั่งจับคุยกันกลุ่มกับเพื่อนหลังมอด้วยกันอยู่บริเวณประตูข้าง ๆ โรงเรียนโดยไม่ได้นัดกัน ถ้าผ่านไปเห็นว่ามีเพื่อนนั่งอยู่ก็จะเข้าไป บางครั้งก็มีการเตรียมการกันไว้ว่าวันไหนจะไปเที่ยว ดื่มเหล้าก็จะเป็นที่รู้กันว่าให้เก็บเงินไว้ บางครั้งก็ไปเล่นเกมส์สมัยที่อ้วน (นามสมมติ) อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อ้วนติดเกมส์มากไปเล่นกับเพื่อน ๆ เกือบทุกวันแต่หลัง ๆ มานี้ไม่ค่อยได้ไปเล่นแล้ว บางทีจะไปแทงสนุก วันเสาร์-อาทิตย์ก็จะไม่ต่างกัน จะมาหานกที่บ้านก่อน หากไม่เจอนกเจอแม่จนอยู่คนเดียวก็จะนั่งคุยเป็นเพื่อนแม่ บางครั้งก็ไปเตะฟุตบอล ตกปลา ร้องคาราโอเกะที่เซ็นทรัล การรวมกลุ่มกันของหลังมอจะรวมกันเฉพาะเทศกาล เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง หรืองานฤดูหนาว ส่วนวันอื่น ๆ ก็จะเป็นเรื่องของแต่ละคนว่าอยากจะไปทำอะไรกับใคร ส่วนอ้วนจะมีกลุ่มเพื่อนหลังมอที่เรียนโรงเรียนเดียวกันถ้าวันไหนมีเงินก็จะไปซื้อเหล้าไปนั่งดื่มตามสนามหญ้าบริเวณคูเมือง บ้างก็นั่งตามร้าน และส่วนใหญ่อ้วนก็จะมาดื่มกันที่บ้านของนก

8. โครงสร้างและวัฒนธรรม: บริบทความรุนแรง

นอกจากบริบททางด้านสังคมวัฒนธรรมแตกต่างกันแล้วยังพบว่า แต่พบว่ามีเงื่อนไขอื่นที่นำพวกเขาไปสู่ความรุนแรงคือ

1. **ครอบครัว กลุ่มที่ 1** ส่วนใหญ่จะมีข้อมูลเหมือนกันคือ พ่อแม่ทำงาน ไม่มีเวลาให้ลูก วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเกษตรหรือแรงงานรับจ้างจึงมีวิถีชีวิตไม่แตกต่างกัน คือห่างเหินจากพ่อแม่ นอกจากนั้นคือ พ่อแม่หย่าร้าง ปล่อยให้ยายเป็นผู้เลี้ยงดู หรือบางคนเห็นพ่อแม่ทะเลาะกัน ตีกัน และมีบางรายที่ถูกพ่อหรือแม่กระทำความรุนแรงโดยตรงเช่น การตี ตบ ดังเช่นกรณีของวัยรุ่นที่บ้านหนองหม้อคนหนึ่ง

หญิง (นามสมมติ)เคยถูกพ่อตีอย่างรุนแรง เนื่องจากหญิงเดินเข้าไปคุยกับทนายในบ้าน แล้วน้องชายของหญิงเดินตามไปด้วย ชักพิกหมาที่บ้านทนายก็กระโดดจะกัดน้องชายหญิง แต่ตัว (นามสมมติ) ซึ่งนั่งอยู่ใกล้ ๆ ขวางไว้ทัน น้องชายของหญิงโดนหมาข่วนเพียงเล็กน้อย ทำให้พ่อของหญิงโมโหมาก และลงมือตีหญิงอย่างรุนแรง ข้างริโมททีวีที่ถือไว้ในมือใส่หญิง ใช้ฝ่ามือฟาดลงที่หลังหญิง ส่วนหญิงก็วิ่งหนีขึ้นไปร้องไห้บนห้อง จนพวกที่ตั้งวงเหล้าอยู่บ้านกระต่ายเจ็บและวิ่งไปตาม ๆ กัน เพราะไม่เคยเห็นพ่อของหญิงโกรธและลงไม้ลงมือกับลูกสาวมาขนาดนี้มาก่อน

ส่วนในรายของกุง (นามสมมติ) กุงเคยมีปัญหาเกี่ยวกับพ่อ คือ พ่อห้ามไปคบกับกลุ่มเต่า ที่มักจับกลุ่มคุยกัน ตั้งวงเหล้า เสียดัง กุงมีปากเสียงกันกับพ่อและถูกพ่อตี จนกุงต้องหนีออกจากบ้านไปค้างที่บ้านญาติต่างหมู่บ้าน

นอกจากนี้ก็มีกรณีของวัยรุ่นกับครอบครัวจากอำเภอสารภี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครอบครัวคือบริบทเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรมที่อ่อนไหวต่อการผลักดันให้วัยรุ่นเข้าสู่ความรุนแรงและความขัดแย้ง

ในกรณีของเบงค์ (มุง) (นามสมมติ)พ่อกับแม่หย่ากันตั้งแต่เบงค์ยังเด็ก แม่มีสามีใหม่ซึ่งเบงค์ไม่ชอบ จึงหนีออกมาอยู่ตามบ้านเพื่อน ๆ และมีเรื่องทำร้ายร่างกายพ่อเลี้ยงจนเกือบเสียชีวิต

- ในกรณีของโอ (นามสมมติ) พ่อกับแม่หย่าขาดและต่างฝ่ายต่างไปแต่งงานใหม่ โดยทิ้งให้โออยู่คนเดียวทำให้บ้านของโอเป็นที่รวมของบรรดาเพื่อน ๆ เพราะอยู่นอกสายตาผู้ใหญ่ ในขณะที่โอเป็นคนบุคลิกเรียบร้อย ชอบเล่นกีฬาและรักการเรียน

- กรณีของไคด์ (นามสมมติ) พ่อและแม่แยกทางกันไคด์อยู่กับพ่อซึ่งทำงานรับจ้างรายวันและเมาเหล้าทุกเย็นเนื่องจากความเครียดไคด์จึงใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนและยาเสพติด

ตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า วัยรุ่นค่อนข้างจะถูกกระทำความรุนแรงจากครอบครัวโดยที่พวกเขาเองไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เป็นโครงสร้างหนึ่งที่พวกเขาต้องยอมรับและอยู่กับสิ่งเหล่านี้ด้วยการพยายามประคับประคองชีวิตตนเองให้มากที่สุด

วัยรุ่นกลุ่มที่สองคือวัยรุ่นที่สมาชิกกลุ่มเอ็นดีอาร์ เป็นกลุ่มที่เห็นชัดสุดว่า ก่อนอื่นจะขอแยกแยะให้เห็นถึงสภาพความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเป็นอย่างไร จากกรณีศึกษาทั้งหมด 20 กรณี มาจากครอบครัวหย่าร้างกัน 10 คน พ่อแม่ทำงานคนละจังหวัด 1 คน พ่อแม่เสียชีวิต 4 คน พ่อแม่อยู่ครบแต่แยกมาอยู่หอพัก 4 คน ใช้ชีวิตอยู่กับพ่อแม่ 1 คน จากข้อมูลนี้จะเห็นว่าวัยรุ่นในกลุ่มนี้แทบจะไม่ได้มีโอกาสใกล้ชิดกับพ่อและแม่พร้อมกันเลย มากกว่านั้นคือพ่อหรือแม่มักมีภาระในการหาเลี้ยงดู จึงทำให้ช่องว่างระหว่างวัยรุ่นกับครอบครัวห่างกันมาก มีเวลาอยู่ด้วยกันน้อย เมื่อวัยรุ่นมีปัญหาอะไรจึงไม่กล้าปรึกษาพ่อแม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อตนเองทำความผิดหรือประพฤติดังที่ ทำให้พ่อแม่ผิดหวังก็จะยิ่งทำให้พวกเขาไม่กล้าพูดคุยปรึกษาเนื่องจากกลัวว่าจะทำให้พ่อแม่เสียใจในพฤติกรรมที่ตนเองกระทำ ในกลุ่มนี้จะพบว่า ความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่คือ ความคาดหวังของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีต่อวัยรุ่น ดังเช่นกรณีบี (นามสมมติ) พ่อแม่ให้เรียนในโรงเรียนเกรดเอ แต่ให้บีอยู่กับพี่เลี้ยงสองคน บิอยากเรียนสายศิลป์ภาษาแต่พ่อต้องการให้เรียนสายวิทย์ เพื่อเป็นนักธุรกิจอย่างพ่อ สุดท้ายบีเปลี่ยนโรงเรียนสามครั้งและสุดท้ายไม่สามารถเรียนต่อได้ และเข้าสู่การเป็นสมาชิกเอ็นดีอาร์ในที่สุด

และพบว่า เมื่อเด็กถูกกระทำความรุนแรงมา พวกเขาก็ใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือทำร้ายผู้อื่นเช่นเดียวกัน เช่น กรณีของแก้ว ที่ถูกพ่อตบหัวตั้งแต่เด็กตนเองมีการใช้ความรุนแรงมาตลอดในช่วงวัยรุ่น จนเข้าไปอยู่ในสถานพินิจแก้วใช้ความรุนแรง โดยการตีคู่กรณีทีคิดว่าจะมายุ่งกับแฟนแก้วจนน่วมไปทั้งตัว หรือกรณีของวัฒน์ (นามสมมติ) ซึ่งติดยาเสพติด พ่อเป็นคนใช้ยาเสพติดให้วัฒน์เห็นตั้งแต่เด็ก และได้มาอยู่กับน้ำที่ใช้ยาเสพติด และอยู่กับพ่อเลี้ยงที่พร้อมใช้ความรุนแรงที่จะหยุดวัฒน์ แต่ก็หยุดไม่ได้

1) ครอบครัวของคนเมืองพื้นราบ ลักษณะทั่วไปของความสัมพันธ์ในครอบครัวจะมีลักษณะที่ผู้ปกครองกับลูกมีเวลาพบปะและพูดคุยด้วยกันน้อย เนื่องจากสถานะที่ผู้คนในหมู่บ้านต่างต้องออกไปทำงานนอกบ้าน บ้างก็ไปรับจ้างทำงานในตัวเมือง ดังนั้นจึงมีน้อยที่จะมีผู้ปกครองทำงานอยู่ที่บ้าน หลายครอบครัวเป็นครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้าง ต่างฝ่ายต่างมีคนรักคนใหม่ หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต ในแต่ละวันผู้ปกครองส่วนใหญ่จะต้องออกไปทำงานนอกบ้านตั้งแต่เช้านจนถึงเย็น ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปรายได้ไม่มากนัก ส่วนลูก ๆ เองบ้างที่หลังจากเลิกเรียนก็ต้อง

ไปเรียนพิเศษหรือออกไปรวมกลุ่มกับเพื่อนเพื่อไปเล่นเกมสัปดาห์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หรือออกไปเที่ยวตามสถานบันเทิงต่าง ๆ ใกล้ชุมชนหรือในตัวเมืองเชียงใหม่ การเลี้ยงดูของผู้ปกครองก็จะเลี้ยงดูแบบให้อิสระ ปล่อยให้ไปบ้านหรืออาจารย์ที่โรงเรียนคอยดูแล หากลูกมีปัญหา เช่น ลูกหยุดเรียนหลายวัน ไม่ตั้งใจเรียน หรือมีปัญหาต่าง ๆ ทางโรงเรียนก็จะโทรไปแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ เมื่อผู้ปกครองไปพบอาจารย์จึงได้ทราบถึงปัญหาของลูกตัวเอง บางครอบครัวที่มีฐานะเลี้ยงดูก็จะเข้าไปในลักษณะที่เลี้ยงดูด้วยเงิน ให้ทีละมากมายมากกว่าการให้เวลาพูดคุยหรือทานข้าวกับลูก ทำให้วัยรุ่นไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองเท่าที่ควร และมีบ้างที่เด็กและเยาวชนบางคนเลือกที่ไม่อยู่บ้านกับครอบครัวแต่เลือกที่จะย้ายออกไปอยู่หอกับแฟนหรือเพื่อน จะกลับเข้าบ้านก็ต่อเมื่อเข้าไปเอาเงินจากผู้ปกครองเท่านั้น

2) ครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่แล้วความสัมพันธ์ในครอบครัวจะแตกต่างจากคนเมือง (พื้นราบ) นอกจากที่จะมีฐานะทางครอบครัวที่ค่อนข้างยากจนแล้ว ผู้ปกครองและลูกมักจะไม่ได้อยู่อาศัยด้วยกัน ผู้ปกครองหลายครอบครัวจะนำลูกของตัวเองฝากไว้กับญาติ ๆ ส่วนตัวเองก็จะออกไปรับจ้างในตัวเมืองเชียงใหม่ หรือส่งลูกมาอยู่กับญาติที่บ้านสันลมจอย ส่วนตัวเองก็ยังคงอยู่บ้านเดิมไม่ได้อพยพลงมาด้วย เช่น ผู้ปกครองที่ทำอาชีพดูแลบ้านก็จะย้ายไปอยู่อาศัยในบ้านของนายจ้าง หรือออกไปทำงานต่างจังหวัด เช่น กรุงเทพมหานคร รวมถึงต่างประเทศ จะส่งเพียงเงินหรือค่าเลี้ยงดูมาให้ โดยนาน ๆ ครั้งจึงจะกลับมาเยี่ยมลูกที่บ้านญาติ นอกจากนี้วัยรุ่นกลุ่มชาติพันธุ์โดยเฉพาะที่เป็นไทใหญ่ที่บางรายจะหางานทำหลังเลิกเรียนและในช่วงปิดเทอม เช่น การตามพ่อแม่ไปทำงานก่อสร้าง รับจ้างเป็นพนักงานในร้านอาหาร ซึ่งชาวไทใหญ่จะมีเครือข่ายในการช่วยเหลือหางานทำให้อันและกัน แม้จะไม่ได้เป็นญาติกันก็ตาม ส่วนวัยรุ่นกลุ่มชาติพันธุ์เช่น อาข่า ลีซอจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครอบครัวมากกว่า อาจจะด้วยเหตุผลที่กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ในชุมชนมีบ้านพักอาศัยที่แน่นอนชัดเจน และการที่แต่ละครอบครัวมีอาชีพรับจ้างเย็บกระเป๋าสาธิตคล้าย ๆ กัน และแรงงานในครัวเรือนเป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบอาชีพทำให้เด็กนักเรียน วัยรุ่นกลุ่มชาติพันธุ์หลังจากเลิกเรียนแล้วจำเป็นต้องกลับมาช่วยผู้ปกครองทำงานที่บ้าน แม้บางคนที่ยังเป็นเด็กอยู่ยังไม่สามารถช่วยพ่อแม่ทำงานรับจ้างได้ อย่างน้อยก็ต้องช่วยทำงานบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระของครอบครัว ระบบการทำงานดังกล่าวทำให้ความสัมพันธ์ของครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ (อาข่า ลีซอ) จะมีความใกล้ชิด (ผ่านการทำงาน) มากกว่าครอบครัวของคนเมือง (พื้นราบ) และกลุ่มชาติพันธุ์พลัดถิ่นไทใหญ่

ส่วนเรื่องปัญหาความรุนแรงในครอบครัว แม้ว่าบางครอบครัวไม่มีปัญหาความรุนแรงหรือพ่อแม่ไม่ได้มีปัญหาทำร้ายร่างกายกันและกัน แต่เด็กมักจะเห็นความรุนแรงที่เกิดกับครอบครัวอื่นเป็นประจำ เนื่องจากอาศัยอยู่ร่วมกัน ซึ่งเมื่อเห็นแล้วก็ได้แต่ยืนดูไม่สามารถเข้าไปทำอะไรได้ ซึ่ง

สาเหตุการทะเลาะกันส่วนใหญ่ก็มาจากการดื่มเหล้า เมามาละวาด ทำให้เกิดการทะเลาะกันระหว่าง สามีภรรยา

2. ร้านอินเทอร์เน็ตและร้านเกมส์ กล่าวได้ว่าทั้งหกชุมชนที่ศึกษา กลุ่มวัยรุ่นสามารถ เข้าถึงร้านเกมส์ ร้านอินเทอร์เน็ตได้โดยง่าย ยกเว้นวัยรุ่นจากหมู่บ้านตะนะ ซึ่งไม่มีร้านอินเทอร์เน็ต อยู่ใกล้เคียงเลย จากข้อมูลพบว่า ไม่เฉพาะวัยรุ่นผู้ชายเท่านั้นที่เข้ามาเล่นเกม ในชุมชนบ้านโป่ง ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กชั้นประถมและเด็กผู้หญิงมากกว่า โดยกลุ่มนี้มักใช้เวลาเล่นเกมมากกว่า เกมส์ ในวัยรุ่นผู้ชายมักเล่นเกมเป็นกลุ่ม แม้ว่าจะมีกฎระเบียบจำกัดเวลาเปิด ปิดร้าน แต่พบว่าร้าน เหล่านี้มักเปิดตลอด 24 ชั่วโมง โดยจะมีวิธีการพรากตาคนภายนอกให้ดูเสมือนว่าร้านได้ปิดแล้ว วัยรุ่นที่เล่นเกม อินเทอร์เน็ตนี้จะมีลักษณะที่เรียกว่า “ติด” คือต้องมาทุกวัน และวันละหลายชั่วโมง อย่างไรก็ตามพ่อแม่หลายคนมีความยินดีที่ลูกมาติดเกมส์มากกว่าไปเที่ยวเล่นที่อื่น

นอกจากร้านอินเทอร์เน็ตแล้วยังมีร้านเหล้า ร้านเหล้าดองและร้านคาราโอเกะที่กระจาย อยู่ตามถนนสายต่าง ๆ ในบางชุมชนในร้านขายของชำมักขายเหล้าดองด้วย ร้านเหล่านี้เป็นแหล่งล่อ ให้วัยรุ่นที่ออกมาขับรถซึ่งในตอนกลางคืนนั้นได้เข้ามาแวงดื่ม และเที่ยวสาว เป็นต้น

ร้านอินเทอร์เน็ต ได้เป็นพื้นที่การรวมตัวแบบใหม่ของวัยรุ่น ทั้งนี้เพราะได้สนองตอบต่อ ความต้องการทั้งของผู้ปกครองและวัยรุ่น ซึ่งพวกเขาอาจจะยังไม่ทันตั้งตัวว่า นี่คือโครงสร้างและ วัฒนธรรมรูปแบบใหม่ที่มีส่วนให้วัยรุ่นก่อความรุนแรงได้ง่ายขึ้น

3. การขับรถยนต์ไซค์และมอโตอ อาจกล่าวได้ว่าเป็นวัฒนธรรมและแฟชั่นที่แพร่ ระบาดอย่างรวดเร็วในกลุ่มวัยรุ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งมอโตอ วัยรุ่นทุกคนจะมีมอโตอ จากการสอบถาม พ่อแม่ ผู้ปกครองบอกว่า พวกเขาเป็นผู้ซื้อหาโทรศัพท์ให้ลูกหลานเอง แต่ไม่ได้ชำระค่าโทรศัพท์ให้ อย่างไรก็ตามเราจะพบเห็นการส่งเสริมการขายของมอโตอต่าง ๆ ที่เน้นว่า “มีเงินเท่าไรก็เติมได้” ซึ่ง มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่วัยรุ่นต้องเป็นผู้รับผิดชอบด้านค่าใช้จ่ายเอง

- มอเตอร์ไซค์และมอโตอ เป็นทั้งเครื่องมือที่ช่วยให้ความรุนแรงเกิดเร็วขึ้น เช่นเมื่อ ทราบว่าสมาชิกของกลุ่มถูกทำร้าย สมาชิกคนอื่น ๆ มักโทรหากันและจะขับมอเตอร์ไซค์ไปสู่ จุดหมายได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้พบว่า วัยรุ่นยังชอบใช้โทรศัพท์มอโตอก่อความรุนแรงให้แก่ผู้อื่น เช่น การแอบถ่ายรูปสาวเสิร์ฟขณะก้มตัวหรือยกแขนยกขา เมื่อถ่ายภาพได้แล้ว ก็มักจะเอาไปอวด เพื่อน ๆ หรือส่งภาพที่ถ่ายไปตามเวป เป็นต้น

4. การล้อเลียน ชุมชนตะนะมีอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อสภาพจิตใจ จนอาจก่อความ รุนแรง ทะเลาะวิวาทชกต่อยตบตีได้ก็คือ การถูกล้อว่าเป็นกะเหรี่ยงด้วยคำว่า “ยาง” จากการที่ สอบถามทั้งวัยรุ่นและผู้ใหญ่ส่วนมากจะไม่ค่อยพอใจ บางครั้งมีเรื่องชกต่อยเพราะคำว่า “ยาง” ก็มี เหมือนกัน บางคนก็ใช้วิธีเถียงตอบ บางคนก็ใช้วิธีนิ่งเฉยไม่ตอบโต้ แต่ถ้าโดนล้อมาก ๆ ก็ทนไม่

ไหวเหมือนกัน แม่ของป๊าย (นามสมมติ) เล่าว่า ลูกล่อมาตั้งแต่คนเฒ่าคนแก่ ซึ่งก็ไม่เข้าใจเหมือนกัน ทั้งที่เป็นคนไทยเหมือนกัน มีบัตรประชาชนเหมือนกัน ทุกครั้งที่ถูกว่าเป็น “ยาง” ก็จะเจ็บอกเจ็บใจ ยังไงไม่ถูก

5. เพื่อนและแฟน กรณีศึกษาและการสัมภาษณ์อย่างลึกพบว่า ชีวิตส่วนใหญ่ของวัยรุ่นอยู่กับเพื่อน และเริ่มมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่ ปฐมศึกษาปีที่ 6 และมีแฟนพร้อมกันหลายคน มีแฟนอยู่ใน กว้นใกล้ ๆ กัน เช่น พี่ชายเป็นเพื่อนกัน มีน้องสาวเป็นเพื่อน พี่ชายจะจีบน้องสาวเพื่อนเป็นแฟน วิธีการคุมกำเนิดมักใช้ยาคุมฉุกเฉิน โดยฝ่ายหญิงเป็นผู้ใช้ ส่วนฝ่ายชายมักไม่นิยมใช้ถุงยางอนามัย ให้เหตุผลว่า ไม่สะดวก ไม่สนุก

นอกจากนี้พบว่า วัยรุ่นมีการให้ความหมายของเพื่อนดังนี้

- กรณีของเบงค์ (นามสมมติ) “เพื่อนหมายถึงคนที่จะมีอะไรที่เหมือนกัน คุณกันได้ทุกเรื่อง ปรึกษากันได้ ต้องกินต้องเที่ยวด้วยกันแล้วรู้สึกสบายใจ เวลาอยู่ด้วยกันแล้วจะรู้สึกเฉย ๆ แต่เมื่อขาดคนใดคนหนึ่งไปจะรู้สึกขาดอะไรไปอย่างหนึ่ง”
- ดำ (นามสมมติ) บอกว่า “เพื่อนไม่ได้มีความหมายแค่คนที่อยู่ในวัยเดียวกัน แต่จะรวมถึงอายุต่างกันด้วยก็ได้”
- เปรม (นามสมมติ) บอกว่า “เพื่อนไปไหนมาไหนกันได้สนิทใจว่าไม่ต้องระแวงว่ามันจะดีเรา”
- โอ (นามสมมติ) บอกว่า “ผมอยู่กับกลุ่มเพื่อน กลุ่มพี่มากกว่าอยู่กับพ่อแม่ จนกลายเป็นความเคยชินไปแล้วทำให้เราไม่เหงา”
- เอ็ม (นามสมมติ) บอกว่า “วัยรุ่นก็ต้องมีเพื่อน ถ้าไม่มีเพื่อนไม่มีกลุ่ม ชีวิตมันเหมือนขาดอะไรไปอย่าง”
- นก (นามสมมติ) บอกว่า “วัยรุ่นต้องมีเพื่อนและมีหลายรูปแบบ เพราะมีกลุ่มสนิท หลายกลุ่มทั้งที่อายุน้อยและอายุมากกว่า แต่ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่บ้านไม่ไกลกันมาก รู้จักกันมานานและที่สำคัญคบกันด้วยใจมากกว่าด้วยเงิน เพราะเพื่อนจะคุยกันได้ทุกเรื่องในขณะที่แฟนคุยกันได้บางเรื่อง พ่อแม่คุยกันได้บางเรื่อง และเพื่อนกับแฟนจะมีความสำคัญไม่เหมือนกัน”

9. ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญห

หากสังคมเชื่อมั่นว่า สังคมดำรงอยู่ได้ด้วยสมาชิกที่ดีมีคุณภาพนั้น จึงมีคำถามว่าสมาชิกที่ดีและมีคุณภาพมาจากไหน และสังคมควรรับผิดชอบอย่างไรบ้าง จากการศึกษาอย่างเข้มข้นในระยะเวลา 3 เดือน ผู้ศึกษาได้พบว่า วัยรุ่น เยาวชน ซึ่งเป็นกำลังหลักในการสร้างสังคมที่ดีมีคุณภาพนั้น กำลังอยู่ในสถานะที่ “เอาตัวเองไม่รอด” ในสังคมที่เยาวชนแต่ละคนไม่สามารถคืนเงินและฟันฝ่า

อุปสรรคเฉพาะตนไปได้ นั่น สังคมนั้นจะดำรงอยู่ได้อย่างไร อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาก็หวังว่า สังคมไทยยังสามารถสร้างสังคมที่มีคุณภาพจากวัยรุ่นที่มีคุณภาพได้ โดยผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางที่ได้รับจากบทเรียนการศึกษาครั้งนี้ดังต่อไปนี้

การแก้ไขปัญหาความรุนแรง จำเป็นต้องพิจารณาความรุนแรงภายใต้บริบทที่มันเกิดขึ้น ในที่นี้หมายความว่า ต้องเข้าใจว่า ความรุนแรงนั้นเกิดขึ้นกับใคร ใครเป็นผู้กระทำ ผู้กระทำกับ ผู้ถูกกระทำมีความสัมพันธ์กันอย่างไร สาเหตุของความรุนแรงนั้นมาจากไหน เราพบว่า การโต้ตอบของวัยรุ่น เช่น การยกพวกตีกัน นั้นไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแบบฉับพลันทันใด แต่มันมีกระบวนการ มีการบ่มเพาะความไม่พอใจมาก่อนหน้านั้นแล้ว ทั้งจากเงื่อนไขของสถานการณ์และเงื่อนไขของผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย หากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความรุนแรง การล่วงละเมิดของเด็กและเยาวชน วัยรุ่น ไม่เข้าใจเงื่อนไขต่าง ๆ ก็อาจจะง่ายต่อการเหมารวมว่า เด็กคนนั้น คนนี้เป็นคนไม่ดี เป็นต้น การแก้ไขปัญหาวัยรุ่นกับความรุนแรงจึงต้องพิจารณาว่าภายใต้เงื่อนไขใดที่วัยรุ่นเป็นผู้กระทำความรุนแรง และเงื่อนไขใดที่วัยรุ่นถูกกระทำ และทั้งสองด้านนี้มีเหตุปัจจัยซึ่งกันและกันหรือไม่ จากข้อมูลภาคสนามพบว่า วัยรุ่นที่กระทำความรุนแรงนั้นมักถูกกระทำความรุนแรงมาก่อน ความรุนแรงดังกล่าวมีรูปแบบที่หลากหลายตั้งแต่คำคำทอของพ่อแม่ พ่อแม่ทะเลาะกัน การถูกพ่อแม่ทำร้าย เพื่อนฝูงหยอกล้อ ล้อเลียน และทำร้าย การลงโทษของครู คำเสียดสีของครู ในกรณีนี้ที่วัยรุ่น สังเกตเห็น พวกเขาต้องถูกประทับตราซ้ำสองจาก

1. ช่วยกันลบรอยประทับ และให้โอกาส กรณี NDR หรือ หลังมือ ซ้ำให้เห็นว่ากลุ่มเหล่านี้เป็นพื้นที่พิเศษที่รวมเด็กและเยาวชนที่สังคมรังเกียจ ประทับตราเข้าด้วยกัน และยังทำหน้าที่ในการหยุดยั้งความรุนแรงมิให้ขยายวงออกไปด้วยการตั้งกฎกติกา ซึ่งพบว่า แทบไม่มีพื้นที่แบบนี้ให้แก่วัยรุ่นเลย อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษามีได้หมายความว่า จะต้องสนับสนุนให้เกิดกลุ่มเช่นนี้ในอนาคต ผู้ศึกษาหวังว่า จะทำอย่างไรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปรับเปลี่ยนทัศนคติการพิจารณาเด็กและเยาวชนที่ก่อการทะเลาะวิวาทแบบเหมารวม และพิจารณาเฉพาะราย พยายามค้นหาสาเหตุของการกระทำผิดมากกว่ารูปธรรมที่เห็นอยู่ตรงหน้า

2. เพื่อน ครอบครัวและโรงเรียน ข้อมูลสนามพบว่า ครอบครัวคือหน่วยแรกที่ผลักดันเด็กออกไปสู่โลกของความรุนแรง โรงเรียนและเพื่อนมีความหมายพอกัน เพื่อนคือรูปธรรมที่จับต้องได้ เพื่อนคือผู้ที่วัยรุ่นพูดคุยได้ การแก้ไขปัญหาวัยรุ่นกับความรุนแรงจึงควรมองทั้งสามปัจจัยเชื่อมโยงกัน ในกรณีหลังมือจะเห็นว่า หัวหน้ากลุ่มหลังมือ ทำหน้าที่ทั้งเป็นเพื่อน และผู้ให้คำแนะนำปรึกษา หากโรงเรียนสามารถจัดความสัมพันธ์เหล่านี้ได้แทนครอบครัวก็อาจจะช่วยลดความรุนแรงมิให้ขยายวงออกไป แต่พบว่า โรงเรียนมักมีการเลือกปฏิบัติกับเด็กที่ไม่ดี เรียนไม่เก่งแตกต่างกับเด็ก

เรียนเก่ง เด็กเรียบร้อย จึงทำให้เด็กที่มีปัญหานั้นไม่ได้รับการแก้ไขเมื่อมาโรงเรียนแต่กลับถูกผลักให้เข้าสู่ความรุนแรงมากขึ้น

3. สถานที่นัดพบและการพบปะสังสรรค์ จากกรณีศึกษาพบว่า ร้านอินเทอร์เน็ต ซึ่งเพิ่งเกิดขึ้นในชุมชนเมื่อ 10 กว่าปีที่ผ่านมานั้นได้รับการตอบรับจากเยาวชนค่อนข้างดี ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเป็นพื้นที่ที่เยาวชนสามารถมาแสดงออกและทำกิจกรรมร่วมกันทั้งนี้ราคาไม่แพงมาก สามารถจ่ายได้ เด็กที่มาทำกิจกรรมนี้หลายคนให้เหตุผลว่า ให้เด็กมีกิจกรรมที่หลากหลายมีทางเลือกของกิจกรรม จึงมีคำถามว่า เหตุใดรัฐจึงไม่จัดการแบ่งพื้นที่สาธารณะให้กับวัยรุ่นและเยาวชนเหล่านี้

นอกจากข้อเสนอแนะข้างต้นแล้ว วัยรุ่นกลุ่มหนึ่งได้ฝากบอกถึงความต้องการของพวกเขาว่า

- คำ (นามสมมติ) “ต้องมีการสร้างสถานที่ให้กลุ่มวัยรุ่นใช้เป็นที่ทำการหรือที่พูดคุยพบปะและจัดกิจกรรมกัน”
- อุม (นามสมมติ) “ต้องมีแกนนำทั้งผู้ชายและผู้หญิง ในการอบรมให้ความรู้เรื่องต่างๆ และต้องเป็นเรื่องที่วัยรุ่นสนใจ เช่น เรื่องการมีแฟน การใช้ชีวิตคู่”
- เก่ง (นามสมมติ) “ต้องจัดกีฬาด้านยาเสพติดที่วัยรุ่นมีส่วนร่วมในการจัดมากที่สุด และต้องจัดอย่างต่อเนื่องไม่ใช่จัดปีละครั้ง หรือครั้งเดียวจบ ในช่วงปิดเทอม หรือ ช่วงว่างๆ ควรมีการจ้างโค้ช หรือผู้ชำนาญกีฬาเฉพาะด้านมาสอนด้วย”
- เปรม (นามสมมติ) “ควรจัดห้องซ้อมดนตรีและการแข่งขันดนตรีในชุมชนอย่างต่อเนื่อง”
- ไอซ์ (นามสมมติ) “วัยรุ่นจะชอบเล่นกีฬาต้องจัดอุปกรณ์และสนามกีฬาอย่างพอเพียง ต้องสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพมากกว่านี้ มีการคิดไปอย่างพอเพียง”
- โอ (นามสมมติ) “ควรมีการสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กในชุมชนให้พอเพียง และให้วัยรุ่นได้มีส่วนเป็นผู้พิจารณางบประมาณด้วย”
- ไกด์ (นามสมมติ) “ต้องให้โอกาสวัยรุ่นและคนที่ทำผิดในการให้ทำงาน และให้โอกาสเขากลับเนื้อกลับตัวไม่ใช่ซ้ำเติม” (เมื่อไกด์พูดจบเพื่อน ๆ ในวงสนทนาก็ปรบมือให้ไกด์ด้วย)
- ป้อม (นามสมมติ) “ควรจัดให้มีการทัศนศึกษาต่างจังหวัดหรือที่วัยรุ่นอยากจะไป และเปิดโอกาสให้มีการคัดเลือกกันไปเองมากกว่าผู้ใหญ่คัดเลือกไป”
- เอ็ม (นามสมมติ) “ควรมีงานรองรับวัยรุ่นที่ว่างงาน ทั้งงานประจำและงานพิเศษให้วัยรุ่นได้มีรายได้”
- อ็อค (นามสมมติ) “ควรให้พ่อแม่และผู้ใหญ่เข้าใจวัยรุ่นให้มากขึ้น ไม่บีบบังคับในสิ่งที่วัยรุ่นไม่ต้องการ ไม่ควรมองว่าเป็นเด็กอย่างเดียว”

- เก่ง (นามสมมติ) เพิ่มเติมว่า “ควรมีการจัดตั้งศูนย์กลางหรือที่ทำการวัยรุ่น ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับวัยรุ่นอย่างรอบด้าน มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์และเปิดทำการถึงเวลากลางคืนด้วย เพราะว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่จะชอบออกนอกบ้านในเวลากลางคืนมากกว่ากลางวัน”